درعلیه‌ده غلطه‌ده (آرهولق) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորաշունկեան խան

Les annonces sont reçues à la Direction du Journal "AREVELK", Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղ.րշ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրք
» » » վեցամսեայ. 20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Ծախսուած թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Առաջնորդական ընտրութեան լուր մը, որ հասաւ վերջերս Պատրիարքարան և ծանուցուեցաւ ազգ. թերթերուն մէջ, գրեթէ աննշմարելի մնաց՝ թէեւ կ'արժէր որ ուշադրութեան առնուէր մեկէ աւելի տեսակէտներով։

Բալուի առաջնորդ ընտրուեր է Մուշի նախորդ առաջն. փոխանորդ Վարդան վարդապետը։ Բալուի Գաւառ. Ժողովին քուէարկութեան այս արդիւնքը տարօրինակ կ'երեւայ, և եթէ բառը խիստ չէք գտներ, անհեթեթ բան մը ունի իր մէջ։ Ահա թէ ինչո՛ւ։ Իրաւ է որ Բարգէն վարդապետին Մուշի առաջնորդական և վանահայրական տեղապահութեան կոչուիլովը դադրած էր Վարդան վարդապետի փոխանորդական պաշտօնը, բայց անոր յանձնուած էր հինգ գաւառակին հեռաւոր ու լքուած թեմերը հովուելու հոգը, բուն առաջնոյն, իբր առաջն. տեղապահ։ Այս թեմերուն առանձին հովիւ մը ունենալու պէտքը զգալի եղած էր նախորդ Վարչութեանց օրով, ժողովրդեան բազմադիմի կարօտութեանց ու հոգեւոր պէտքերուն հանդէպ, և Վարդան վարդապետ յանձն առած էր այդ պաշտօնը։ Եւ հինգի թեմերուն վիճակը գիտցողները գիտեն թէ Վարդան վարդապետ ստանձնելով անոնց հովուութիւնը, պարզապէս անձնուիրութեան փորձ մը տուած էր։ Արդ, հիմա որ զինքը Բալու կը փոխադրեն, ո՞վ պիտի հովուէ այդ գեղջուկ թեմերը։ Բարգէն վարդապետը դեռ նորավարժ է այն կողմերուն համար, և յետոյ՝ ինքը առանձին հազիւ պիտի բաւէ Մուշի կեդրոնին առաջնորդական ու վանահայրական գործերուն. մինչեւ կրնա՞յ բացակայիլ ամիսներով։

Մնաց որ, Վարդան վարդապետը միեւնոյն ժամանակ պաշտօն ունէր աջակցիլ Մուշի նորընտիր տեղապահին, իբր փորձառու տեղական հանգամանաց գիտակ և պահանջմանց ու կարօտութեանց։ Իր հեռացումովը, Բարգէն վարդապետին աշխատութիւնները պիտի ծանրանան և երիտասարդ Առաջնորդին դժուար պիտի դառնայ հասնիլ այդ ընդարձակ վիճակին եկեղեցական, վարչական, կրթական և ուրիշ բազմադիմի պէտքերուն։

Բալուի ընտրութեան մէկ կողմն է ասիկա։

Դանք միւս կողմին։ Եղնիկ վարդապետը, կեդր. Վարչութեան որոշմամբ, Պոլիսէն յատկապէս ղրկուած էր Բալու՝ իբրեւ առաջն. տեղապահ. թեմականները գանգատ չունէին իրեն դէմ. ընդհակառակը. և հասած թղթակցութիւններն ալ չարունակ կը գովէին անոր գործունէութիւնը վանքերու բարեզարդութեան, ժողովներու կազմակերպութեան, և եկեղեցական ու դպրոցական ինչպէս նաեւ որբախնամ գործերուն մէջ։ Բալուի ազգայինները դիւրաւ առաջնորդ կ'ընտրէին Եղնիկ վարդապետը — եթէ ինքը փափաքող ըլլար — առանց բնաւ միտքերնէն անցնելու Մուշէն առաջնորդ փնտռել՝ երբ իրենց մէջ ունէին գնահատուած վարդապետ մը։

Ինչպէ՞ս մեկնել այս երեւոյթը։

Իրողութիւնը սա է որ, Բալուցիներուն ընտրութեամբը Մուշէն կը հեռացուի վարդապետ մը որ մինչեւ մէկ աստիճան հեղինակութիւն պիտի ունենար տեղապահին քով՝ իբրեւ բազմամեայ վաստակաւոր մը. միեւնոյն ատեն, Եղնիկ վարդապետը Պոլիս կը վերադառնայ՝ հանգիստ վայելելու։

Գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար, Բալուի Գաւառ. Ժողովը նախապատրաստեց այս տեղափոխութիւնները, անշուշտ իր նախագահէն առաջնորդուած քուէ տալով Վարդան վարդապետին, կեդրոնէն ղրկուած ցանկին մէջէն։

Առիթն է այս ցանկերուն պատրաստութեան եղանակին վրայ ալ երկու խօսք ընելու։ Կանոնը կը պահանջէ որ առաջնորդական ընտրութեան ատեն, Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը գաւառին հաղորդէ՝ առաջնորդական արժանիք ունեցող ու անպաշտօն եկեղեցականներու ընդհանուր մէկ ցանկը, և Գաւառ. Վարչութիւնն ալ անոր մէջէն երեք ընտրելի գատելով ներկայացնէ Գաւառ. Ժողովին։ Միայն թէ, այս վերջինը պարտաւոր չէ անպատճառ այդ ցանկին հետեւելու. կրնայ անկէ դուրս եկեղեցական ալ ընտրել, բայց պէտք է որ ընտրելիին անունը նշանակուած գտնուի կեդրոնէն ղրկուած ընդհանուր ցանկին մէջ։

Հիմա այսպէս չըլլար։ Կեդրոնը երեք ընտրելի միայն ցոյց կու տայ ու ազատ կը թողու Գաւառ. Ժողովը անոնցմէ դուրս յարմար դատածը ընտրելու, պայմանաւ որ ընտրեալը առաջնորդական արժանիք ունենայ և հաստատուն պաշտօնի վրայ չգտնուի։ Ինչպէ՞ս գիտնան սակայն Գաւառ. Ժողովները, մանաւանդ հեռաւոր վիճակներու մէջ, թէ ո՛ր եկեղեցականը առաջնորդական արժանիք ունի, հաստատուն պաշտօնի վրայ չէ և այլն. ուստի, կա՛մ այն է որ պիտի պարտաւորուին անպատճառ կեդրոնի ցանկին հետեւելու, որ առանց պաշտօնապէս փակուած ըլլալու, անոնց ընտրութիւնը կը սահմանափակէ կերպով մը, կամ եթէ չուզեն հետեւիլ անոր, դժուարութեան պիտի բաղխին, առանց ընդհանուր ցանկի՝ կեդրոնին պահանջած հանգամանքներով եկեղեցական մը գտնելու համար։

Այս խորհրդածութիւնները կը ներշնչէ մեզի՝ Վարդան վարդապետին անակնկալ ընտրութիւնը Բալուի վիճակին առաջնորդութեան համար, և Եղնիկ վարդապետին չընտրուելու ոչ նուազ անակնկալ պարագան, — ինչ որ ո՛չ Մուշի և ո՛չ Բալուի ժողովուրդին հաճոյք պիտի պատճառէ ընդհանրապէս։

ՎԵՐԱԴԱՐՁ
ԱՓՐԻԿԷԻ ԽՈՐԵՐԷՆ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՈՒԿԱՆՏԱՅԻ ԵՒ ՊԱՀՐԷՅՆ ԿՂԶԻԻՆ ՎՐԱՅ

Պաղտատի մեր թղթակիցը կը հաղորդէ մեզ հետեւեալ շահեկան նօթերը՝ Պահրէյն կղզիէն և Ուկանտայէն վերադարձող երկու հայերու միւլվենական ձամբորդութեան վրայ.

Այս ամիս Պաղտատցի երկու ազգայիններ պանդխտութենէ վերադարձան իրենց ընտանեաց ծոցը։ Մէկը կը գտնուէր Պահրէյն կղզին՝ Պարսից ծոցին մէջ ութը ամսէ ի վեր, իսկ միւսը Ափրիկէի խորերը՝ Ուկանտա ուր մնաց երեք տարի։

Առիթ ունեցանք տեսնուիլ այս երկու պարոններուն հետ և հետաքրքրական տեղեկութիւններ առնուլ այս քիչ ծանօթ կամ գրեթէ անծանօթ երկիրներուն վրայ զորս կը փութամ Արեւելքին հաղորդել։

Պահրէյն կը բաղկանայ երեք կղզիներէ, մէկը ամենէն մեծ՝ որուն շրջանը կարելի է ընել հետիոտն երեք օրուան մէջ, իսկ միւս երկու կղզիները շատ փոքր են։ Իրենց դիմացն է արեւմտեան կողմն օսմ. եզերքը Հասսէ և Քաթիֆ աւաններով ուր եթէ հովը յաջողակ ըլլայ՝ մարդ կարող է առագաստանաւով 34 ժամէն հասնիլ, իսկ առանց հովի 23 օրէն հազիւ։ Արեւելեան կողմն է Պարսից եզերքը որ շատ աւելի հեռու է։

Մեծ կղզիին ժողովուրդը 20 հազարէ աւելի կը հաշուեն և իրենց գլխաւոր զբաղումն է ծովէն մարգարիտ և գաղտակուր հանել, որուն ամենալաւ տեսակը կը գտնուի հոն. ամէքն ալ յաջողակ սուզակներ են և կարող են քանի մը ժամ ջուրի տակ մնալ։ Իսկ փոքր կղզիին ժողովուրդը իրեն յատուկ մասնագիտութիւն բռած է խառնիճ (furisho) որուն զոր խաշելով կը ղրկեն Պաղտատ և Պասրա։

Հողը պտղաբեր է, բայց երկրագործութիւնը խիստ յետնեալ վիճակի մէջ, որովհետեւ, ինչպէս ըսինք, ժողովուրդը մարգարիտ հանելով կ'ապրի և բնաւ հեգ չի տանիր մշակութեան։ Ուստի բանջարեղէն շատ քիչ կը գտնուի և մէկ ամբուկը մինչեւ երեսուն փարա ծախուած է։

Պահրէյն կղզիներուն մէջ է՛ն գլխաւոր քաղաքն է Մէնամէ որ ունի 10,000 բնակիչ։ Հոն կան քանի մը սրճարաններ և խանութներ, շուկայ մը ուր կը ծախուին կենաց ամենէն հարկաւոր պիտոյքը և խիստ սակաւ Եւրոպական ապրանք։ Տուները միայարկ են, խիստ քիչերը երկյարկ, ծովային խիճերէ և ցեխէ շինուած։ Հեռագիր չի կայ, ոչ ալ հաղորդակցութեան ուրիշ միջոց, բայց անգլիական շոգենաւերէ որոնք տասնհինգ օրը անգամ մը հոն կը հանդիպին նամակ և ապրանք տալու կամ առնելու համար, բայց եզերքը ծանծաղ ըլլալով՝ նաւը կը ստիպուի մէկ ժամ հեռու կենալ և նաւակներու միջոցաւ հաղորդակցիլ կղզիին հետ։

Ժողովրդեան սիրելի կերակուրներն են բրինձ, խառնիճ և խաշած մարախ, Ցիվզաննէս Մկրտչի նախասիրած խորտիկը, նաեւ առատ արմաւ, որուն աւելորդը կը ղրկեն Եւրոպա և մինչեւ Ամերիկա։ Արմաւներու մէջ կայ տեսակ մը որ որ չափ ծառի վրայ կենայ՝ չի հասնիր, ուստի խակ վիճակի մէջ քաղելով եռացեալ ջուրի մէջ կ'եփեն ուտելու համար և կը կոչուի խըլալ մաքպուլի (խակ եփուած)։

Մեծ կղզիին մէջ է անգլիական հիւպատոսը և Ամերիկացի քարոզիչը, նաեւ հիւպատոսարանի բժիշկը և Ս. Գրոց դրավաճառներ որոնք աշխատօրէն կը քարոզեն ժողովրդեան մէջ, թէեւ ցարդ ոչ մեծ յաջողութեամբ։ Օդը շատ տաք է, այնպէս որ ամառ ժամանակ, մանաւանդ յուլիս ամսոյ մէջ, տաքութիւնը կը հասնի մինչեւ 52—54 աստիճան հարիւրաման ջերմաչափով, իսկ ձմեռը սաստիկ խոնաւութիւն կը տիրէ։

Շուկաներու և փողոցներու մէջ այրերէ աւելի կիներ կ'երեւան քօղով ծածկուած որոնք կ'առնեն, կը ծախեն և ամէն օր հաւ, հաւկիթ, ձաւիթ, արմաւ ևլն. կը բերեն քաղաք ծախելու կղզիին այլեւայլ կողմերէն ուր կը բնակին խըրճիթներու տակ։ Ոչխար չի կայ կղզիին մէջ, այլ միայն այծ զոր քիչ անգամ կը մորթեն. ուստի ուտելու միսը սուղ է այնտեղ։

* * *

Մեր երկրորդ ազգակիցը սապէս կը պատմէ իր ուղեւորութիւնը։ Ասկէ շատ տարիներ առաջ Պոլսոյ գացած և հոն ուսումը վերջացնելով այնինչ վարժարանէն ելած էր, պատահեցաւ կառավարական գործակալներու որոնք մարդ կը փնտռէին Ափրիկէի ներսերը տանելու ամէն տեսակ պաշտօնի համար. ինքն ալ արձանագրուեցաւ և Պոմպայէն նաւ մտնելով Սէյշելեան կղզիներու ճամբով 12 օրուան մէջ հասաւ Ափրիկէի արեւելեան եզերաց վրայ Մոմպասա քաղաքը։ Այդ քաղաքը ճիշդ եզերքին վրայ չէ, այլ փոքր կղզիի մը մէջ ցամաքին խիստ մօտ և կամուրջով մը անոր կապուած։ Ունի 15,000ի չափ բնակիչ, մեծ մասամբ բնիկ սեւեր և փոքր մասը եւրոպացիներ։ Կղզիէն զատ, բուն ցամաքի եզերաց վրայ ալ բնակութիւններ հաստատուած են և քաղաքը երկար դիրք մը ունի ծովեզերաց վրայ տարածուած. քիչ տարբերութիւն ունի եւրոպական միջնակարգ քաղաքներէ, ուր անդադար կը յաճախեն եւրոպական նաւեր և ընդարձակ առեւտուր կ'ընեն փղոսկրի, վայրի կենդանիներու, կաշիներու, սիրամարգի և ջայլամի փետուրներու, ձգախէժի, ռնգեղջիւրի և ձիագետի ատամներու ևլն։

Իրենց խումբը բաղկացած էր մէկ գլխաւոր երկրաչափէ, և վեց գրագիրէ, որոնց մէկը ինքը, և ութը գործաւորէ որոնք իրենց մէկ տարուան պաշարը միասին առած էին. հոն գրաստ չգտնելով 300 բնիկ գործաւորներ վարձեցին և անոնց տուին իրենց պաշարը ու իրենց կաշ կարասին և Մոմպասայէն ուղղուեցան Ափրիկէի ներսը, գերմանական ստացուածոց հիւսիսային սահմանները քերելով և երեք ամիս հետիոտն ուղեւորութեամբ հասան մինչեւ Անգլիացւոց վերջին զինուորական կայանը Մարնդի։ Ճամբուն վրայ անցան Քուլըռըու և Քավլոնտօ ցեղերու երկիրներէն որոնք արդէն կատարելապէս նըւաճուած ըլլալով, որ և է թշնամանք ընելէ զգուշացան անցորդներուն դէմ։ Իրենց բեռնակիրներն ալ առանց ճանապարհնին փոխելու եկան իրենց հետ Ուկանտայի վերջին կայանը մինչեւ Մարնդի, և նոյն իսկ իրենցմէ մէկ քանիներ յօժարեցան հոն մնալ և աշխատիլ քիչ մը ստակ շահելու համար, իսկ մնացեալը դարձան Մոմպասա։

Անգլիացիք նպատակ ունենալով իրապէս հաստատել իրենց գաղթային վարչութիւնը Հասարակածի երկիրներուն մէջ, հետզհետէ դէպի առաջ կը տարածեն իրենց զինուորական կայանները և այս անգամ ալ նոր կայաններ հաստատեցին Մրուլիի մօտ Էլմին փաշայի լքած տեղերը և մեր ուղեւորը քարտուղար անուանուեցաւ այդ կայաններէ մէկին մէջ։ Նոր կայաններու շուրջը գտնուող ցեղապետները սիրաշահելու համար մեծ մարդասիրութեամբ կը վարուէին անոնց հետ, մինչեւ անոնց երկրին մէջ լաւ մը հաստատուէին։ Այնուհետեւ գործը կը դիւրանար։

Նորահաստատ կայաններու վերջինը կը գտնուի Ալպէրթ Նիանզա լճին հիւսիսային կողմը, այն երկրին մօտ զոր Անգլիացիք վարձու առած են Պելժիացւոց և ուրկից դէպի Ֆաշոտա հաղորդակցութիւն հաստատելու համար այս անգամ նոր փորձեր ըրած են Նեղոսի վրայ։ Բայց ջրային բուսեղէնները այնպիսի խիտ եւ հոծ խաւ մը կը կազմեն ջուրի երեսը որ այն տեղի շոգենաւակներէն ոչ մէկը յաջողած է այդ խաւը ճեղքել ու անցնիլ։ Ուստի առայժմ զայն թողլով, իրենց բոլոր ոյժը տուած են կառուղիներու եւ երկաթուղիներու շինութեան և արդէն երկաթուղին Մոմպասայէն սկսելով դէպի ներս յառաջացած է մինչեւ մէկ ամսուան ճանապարհ, այնպէս որ մեր ուղեւորը վերադարձին երկու ամսուան ճանապարհ ըստ առաջնոյն ոտքով քալելէ յետոյ, մնացած մէկ ամսուան ճանապարհը դէպի ծովեզրը երեք օրուան մէջ կատարած է երկաթուղիով, զոր Անգլիացիք շինած էին երեք տարուան միջոցին։

* * *

Զինուորական կայաններու իւրաքանչիւրը քառանկիւն ամրակէն բերդ մըն է զոր կը պահպանեն տասնէն մինչեւ հարիւր զինուորներ՝ տեղւոյն կարեւորութեան համեմատ, և զորս կը բազմապատկեն հետզհետէ քանի յառաջանան երկրին մէջ։ Ամէն անգամ որ նոր ցեղի մը բնակավայրը կը հասնին, իրենց առաջին գործը կ'ըլլայ հիմնարկել այդպիսի բերդ մը՝ առատ ռօճիկներով բանեցնելով տեղացիները և այսպէս կապակցելով զանոնք իրենց հետ։

Ամէն աշխարհագրութեանց մէջ կը կարդանք թէ Հասարակածը երկրիս ամենէն տաք մասն է, ուստի մեծապէս զարմացանք լսելով որ ընդհակառակը այդ հասարակածային երկիրներուն մէջ մշտական գովութիւն կը տիրէ, թէ Նեղոսէն զատ ուրիշ շատ մը հոսուն ջուրեր կան և թէ հարիւրամեան ջերմաչափը քսանէն վեր չելլար։ Կ'երեւայ թէ այդ զովութիւնը առաջ կուգայ երկրին դիրքին բարձրութենէն որ ըստ նոր հաշուի եօթը հազար ոտք վեր է ծովու մակերեսէն։

Անգլիական կայանները իրենց շուրջը իբրեւ ուտելիք մսէ զատ բան չեն կրնար գտնել, ուստի անդադար պաշար կը ղրկուի իրենց Եւրոպայէն և Հնդկաստանէն. և թէպէտ երկիրը անօրինակ կերպով յաւելի է, բայց մշակութիւն բնաւ չի կայ, վասն զի տեղացիները կիսավայրենի վիճակի մէջ կը գտնուին և ամենամեծ մասը բոլորովին մերկ կը շրջի. քիչերը միայն իրենց զգեստ կը շինեն ծառի կեղեւներէ կամ անասնոց մորթերէ։ Նոր սկսած են տեղ տեղ փոքր ինչ հողագործութիւն ընել անգլիացի պաշտօնէից յորդորանօք։ Բանջարեղէն գրեթէ բնաւ չի կայ, այլ միայն լուբիկը որ անհաւատալի կերպով առատ է իւրաքանչիւր կայանի շուրջը։ Զարմանօք հարցուցինք պատճառը և սա բացատրութիւնը տրուեցաւ մեզի։ —Որովհետեւ իբրեւ պաշար ղրկուած պահեստի կերակուրներու խիստ շատին մէջ լօլիկ կայ, որոնց սերմերը ուտուելէ յետոյ... կը դառնան հողին և երկիրը այն աստիճան բարեբեր է որ խոտոն այդ սերմեր կը ծլին ու կ'աճին։

Մարդակերներու վրայ հարցուցինք և պատասխան ստացանք թէ միայն Նիամ-Նիամ ցեղն է որ այդ գարշելի սովորութիւնը դեռ կը պահէ և շատ համեղ կը գտնէ մարդկային միսը, մանաւանդ մարդոց ձեռքերն ու ոտքերը, ինչպէս անգլիացի պաշտօնակալի մը պատմած է անոնցմէ մէկը որ կ'երեւայ թէ բազմիցս առիթ ունեցած էր անկից ճաշակելու։ Նոյն այդ տեղացին տեսնելով որ Անգլիացիք իրենց կայանին մէջ փուռ մը կը շինեն, ամենայն լրջութեամբ առաջարկած է չի մոռանալ խորշ մը յաւելուլ՝ նաեւ ի հարկին մարդ եփելու համար։ Սակայն տարակոյս չի կայ որ քիչ ատենէն այդ ամէնը պիտի փոխուին, որովհետեւ Միսիոնարները անխոնջ կը գործեն ամենուրեք և մէկ կողմէ հաւակաւորները ի դարձ բերելով՝ միւս կողմէ ամենայն խնամօք կը դաստիարակեն անոնց զաւակները։

Անոնց լեզուաւ դասեր կու տան, քա-

ՕՏԱՐ ԵԶԵՐ

ԺԵՐՄԻՆԻ ԼԱՍԵՐԹԷՕ

(Առաջին անգամ է որ համարձակեցան, վէպի մէջ, խոնարհներուն՝ թշուառներուն իրենց ներքին բնութեան մէջ ունեցած կեանքը ուսումնասիրել, և ռամիկ էակի մը յառաջատուական անկումը բնաւորել՝ անոր տառապանքներուն վրայ մեր կարեկցութիւնը հրաւիրելով։ Ասոր համար այս երկը մեծ կարեւորութիւն մը ունի ժամանակակից գրական պատմութեան տեսակէտով։)

Օրիորդ տը Վառանժէօյլի քով աղախին եղող Ժերմինի կը պատէ իր տիրուհին, որ ազնուական գերդաստանէ սերած ու շատ խիստ պառաւ աղջիկ մըն է։

ԺԵՐՄԻՆԻԻ ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

«Ազատեցա՛ք. ա՛խ, վերջապէս ազատեցա՛ք, օրիորդ», ըսաւ ուրախութեան ճիչով մը աղախինը որ գոցեց դուռը ուսկից նոր դուրս ելած էր բժիշկը. և տիրուհւոյն պառկած անկողինին վրայ նետուելով, երանութեան խելագարութեամբ մը ու գգուանքի կատաղութեամբ սկսաւ, վերմակին վրայէն, համբուրել պառաւին շատ նիհար ողորմուկ մարմինը որ մանկան մը մարմինին պէս փոքրիկ կեցած էր իրեն համար չափազանց մեծ անկողինին մէջ։

Պառաւը, անմռունչ, անբարբառ, երկու ձեռքերուն մէջ առաւ անոր գլուխը, սրտին վրայ սեղմեց, հառաչանք մը արձակեց, ու ըսաւ. «Ա՛խ, ուրեմն տակաւին ապրելու է։»

. . . .

«Սա նայէ՛, նորէն լա՛ւ սխալ, անպիտան Ժերմինի, կ'ըսէր վայրկեան մը վերջը պառաւը աղախինին թրջած ձեռքերը համբոյրներէն ետ քաշելով։

«Ա՜հ, ազնի՛ւ օրիորդս, կ'ուզէի որ միշտ սանկ լամ. ի՛նչ անուշ է. ողորմած հոգի մայրս միտքս կու գայ... ու ամէն բան... շատ մը ուրիշ բաներ ալ... գիտնալո՛ւ էք։»

«Է՛, է՛,... ըսաւ տիրուհին մտիկ ընելու համար աչքերը փակելով, պատմէ նայինք գլխուդ եկածները...։»

—Ա՛խ, խե՛ղճ մայրիկս...։ Աղախինը կեցաւ։ Յետոյ, երջանկութեան արցունքներէ բխած խօսքերու հեղեղի մը հետ մէկտեղ, իբր թէ բովանդակ տղայութիւնը սիրտը հոսէր ուրախութեանը յուզմունքին ու արտադրեղութեանը հետ։ «Աստուած ողորմի՜ հոգւոյն։ Դեռ միտքս կու գայ, վերջին անգամ դուրս ելլելը... ինծի պատարագի տանելու համար... յունուար 21ի օր մը, աղէկ կը յիշեմ...։ Ա՛հ, ինչե՛ր քաշեց մայրիկս ինծի համար։ Բառասուն երկու տարեկան էր՝ ես եղայ նէ... հայրիկիս ձեռքէն ալ քիչ բան չը քաշե՛ց։ Երեք հոգի էինք, ու երեք հոգիի օգտելու ուտելիք չկար տունը...։ Շատ ալ հպարտ էր, հայրիկս. հատիկ մը լուբիա ալ միայն ունենայինք տունը ուտելու, գեղերեցին ողորմութիւնը բնաւ չէր ուզեր...։ Ա՛խ, տուներնիս տարին անգամ մը միայն կտոր մը ճարպ կը մըտնէր...։ Որի՞ հոգ. ասոր հետ մէկտեղ, ու սանկ ըլլալուն համար իսկ, մայրիկս եւելօք կը սիրէր ինծի, ու անպատճառ ծակէն ծուկէն կտորճիկ մը ճարպ կամ պանիր կը գտնէր կը ճարէր հացիս վրայ դնելու...։ Մեռաւ նէ՝ հինգ տարու չը կայի...։ Անոր մեռնիլը ամէնքնիս ալ լմնցուց։ Ինծմէ մեծ եղբայր մը ունէի, ձիւնի պէս ճերմակ, դեղին մօրուքով... բարեսրտութիւնը ըսես՝ տեղ մը չկայ...։ Ամէնուն աչքին լոյսն էր։ Խել մը անուններ դրեր էին իրեն... որը, չգիտեմ ինչո՛ւ, Պոտա կ'ըսէին,... որը՝ Յիսուս Քրիստոս...։ Ա՛խ անոր պէս գործաւո՞ր։ Խեղճը, նիհար վատառողջ տղայ մը, մաւթն ու լուսուն կ'ելլէր, կարկահին առջեւն էր... վասն զի՝ մռայլ ըսելու սոսայնանկ կինք... ու մինչեւ իրիկուն կկոցը ձեռքէն չէր ձգեր...։ Հապա տեսնէք ի՛նչ պատուաւոր, ի՛նչ պարկեշտ։ Ամէն տեղէ թել կը բերէին, առանց երբեք կշռելու...։ Գիւղին վարժապետին հետ շատ մտերիմ էր, ու Բարեկենդանին ա՛ն էր զբօսանքները հնարողը։ Հայրս, ան ուրիշ էր. վայրկեան մը, ժամ մը, սանկ կը բանէր... ետքը նայիս՝ դուրս կ'ելնէր դաշտերը... տուն գար նէ՝ ծեծ մը կը քաշէր մեզի, ծեծ մը ծեծ մը ո՛ր...։ Խենդի պէս բան մըն էր... կուրծքի հիւանդութիւն ունի՝ անկէց է՝ կ'ըսէին ի՛նչ գիտնամ։ Բարեբախտաբար եղբայրս կար. ան չըլլար նէ, երկրորդ քոյրս մազերէս կը քաշէր, հոգիս բերանս կը բերէր... վասն զի կը նախանձէր։ Ձեռքէս կը բռնէր կը տանէր ինծի կոնախայտ խաղալնին դիտելու...։ Վերջապէս տունը տեղը պահողը ինքն էր...։ Առաջին հաղորդութիւնը առնելուս, ի՛նչպէս ոտքին ձեռքին տուաւ։ Տասը հոգիի ընելիք գործը բանեցաւ, տատեցաւ որ միւս աղջիկներուն պէս ես ալ փողաձեւ փոթով ճերմակ շրջազգեստ մը ունենամ, ձեռքս ալ պղտիկ պարկ մը, այն ատեն անանկ էր...։ Գդակ չունէի. կը յիշեմ, նեղ ժապաւէններով և կասիան կեղեւած ատեններին մէջէն ելած ճերմակ սրտուկով աղուորիկ պսակ մը շինեցի. մեր տեղը կանեփը թրջելու դրուած տեղերը ատոնցմէ շատ կար...։ Աղէկ օր մը տեսայ նէ՝ այդ օրն էր... մէյ մըն ալ Ծնունդին խաղերու վիճակահանութիւնը... մէյ մըն ալ որթերուն խնչակ դնելու ատեններն ես ալ իրբեւ օգնական գացած օրերս... յունիս ամսուան կ'ընեն, գիտէք...։ Սէնդ-Իլէռի վերեւին ունէինք փոքրիկ այգի մը...։ Այդ տարիները շատ գէշ տարի մը եղաւ... կը յիշէ՞ք, օրիորդ... 1828ի կարկուտը որ ամէն բան աւրեց...։ Մինչեւ Տիժօն անգամ եղաւ, անկէց ալ անդին... հացը թեփով շինելու ստիպուեցաւ, ամէն մարդ...։ Այն ատեն եղբայրս այնչափ աշխատեցաւ որ հոգին բերանը եկաւ...։ Հայրս, որ ալ ամէն օր դուրսն էր հիմա դաշտերը, երբեմն երբեմն սունկ կը բերէր մեզի...։ Նորէն խեղճութիւնը խեղճութիւն էր... անօթի մնացած օրերնիս չա՛տ...։ Ես ըսէք, երբ որ դաշտերն ըլլայի, չորսդիս կը նայէի որ ինծի տեսնող չկար, կամացուկ մը ծունկի կու գայի, ու կովի մը տակը մտնելուս պէս՝ փայտամոյկերէս մէկը կը հանէի, ու կը սկսէի կթել...։ Ի՜նչ ընեմ, ա՞տ ալ պիտի տեսնէին...։ Մեծ քոյրս Լանկրյի գիւղապետին տունը սպասուհի էր, ու առած ութսուն ֆրանքը, որ չէր աւելնար, ինչ էր նէ ան էր, տուն կը ղրկէր։ Երկրորդ քոյրս քաղքենիներուն տունը կարի կ'եր թար, բայց այն ատեն հիմակուան գինեբը չկային. առտուան ժամը վեցին կ'եր թայիր մինչեւ գիշեր, ութը սու։ Ասոր հետ մէկտեղ կ'ուզէր որ մէկդի դնէր Սէն-Ռըմիի տօնին հագուելու համար...։ Ա՛հ, մերինները սասնկ են, շատեր կան որ վեց ամիս չարունակ օրը երկու գետնախնձոր միայն կ'ուտեն այդ տօնին օրը նոր շրջազգեստ մը հագնելու համար...։ Զախորդութիւն ձախորդութեան վրայ...։ Հայրս ալ մեռաւ...։ Պէտք եղած էր ծախել փոքրիկ արտ մը ու մաս մը որթատունկ որ տարուէ տարի տակառ մը գինի կու տար մեզի...։ Երբ որ եղբայրս հիւանդացաւ, գինիի տեղ՝ տարին մը ի վեր վրան չարունակ ջուր լեցուած չանչաջուր միայն ունէինք տալու...։ Այնուհետեւ՝ ճարճ չկար այլեւս որ փոխէինք, մայրիկիս ժամանակ վրան ոսկի խաչով դարանի լաթերնիս բոլորն ալ գացած էին... ոսկի խաչն ալ մէկտեղ...։ Միս մինակս մնացի...։ Մօրս ազգականներէն կին մը ինծի այն ատեն հետը Տամլէն առաւ տարաւ, բայց հոն բոլորովին գէշ եկաւ ինծի, գիշերները մինչեւ լոյս կու լայի, ու երբ կրնայի փախչիլ, միշտ տուներնիս կը դառնայի։ Մեր փողոցին ծայրէն մեր դրան առջեւի բազմամեան որթը տեսնելուս պէս, անանկ բան մը կ'ըլլայի ո՛րոտքերս գետնէն կը կտրէին...։ Տունը ծախու առնող բարի մարդիկը գլխ վար կը դնէին մի չեւ որ դային գլխ առնելու. վասն զի ապահով էին միշտ որ հոն պիտի գտնէին զիս։ Վերջը վերջը, Բարիզ եղող քոյրս գրեցին որ, եթէ ինծի քովը չառնէր, ալ երկար չէի կրնար ապրիլ...։ Իրաւ է որ մեղրամոմի պէս էր...։ Լանկրէն Բարիզ գացող փոքրիկ կառքի մը կառապանին յանձնեցին ինծի, ահա այսպէս եղաւ Բարիզ գալս։»

ԷՏՄՈՆ ԵՒ ԺԻՒԼ ՏԸ ԿՈՆՔՈՒՌ

Թարգմ. Յ. ՍԵԹԵԱՆ

(Շարունակելի)

բողներ կը խօսին և յաջողած են այդ ցեղերու լեզուներով, որոնք քիչ շատ իրարմէ կը տարբերին, բառարան և քերականութիւն չինել։

Ա. Գ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԵԱՆ

Պադուա, 19 Նոյեմբեր

ԱԼՊԻՈՆԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

«ԵՍ»ԻՆ ԱՌԹԻԻ

Բ

«I»՝ Ալպիոնին աշխարհագրական եւ քաղաքական խորհրդանշանը։ — Անգլիոյ նշանաբանները։—Անգլիոյ առածը։

Ինչո՞ւ առանձին է «I»ը։ Անո՞ր համար արդեօք որ գլխագիր է։ Ուրիշ լեզուներ մէկէ աւելի տառերով կը ներկայացնեն խօսողը կամ գրողը։ I, կանգնած մինակ, առանց նեցուկի, առանց օժանդակի, աւելի նման պատգամ տուող քուրմի մը քան թէ խօսողի, չի՞ պատկերեր նաեւ կղզի Ալպիոնին՝ աշխարհագրական և աշխարհավարական «Ես»ը։ Մեծն Բրիտանիա, արձանացած կոթող մը ծովերու մէջտեղ, կուրծք պարզած մրրիկին ու կոհակին դէմ, «I»! կ'ըսէ ու կը բաւէ առ։ (Ու ա՛ս է որ հիմա կը կատղեցնէ Զօլայի հայրենակիցները։) Գագաթը պտուտքող կիկլոններ, կողերը ծեծող ալիքներ աւելի խատացուցած, կարծրացուցած են քան թէ ողորկած, նրբացուցած՝ այդ «խստամբեր» Iը՝ կալիփոյի պէս կը սիրէ հանդիսատես ըլլալ նաւաբեկութիւններու, ասպնջականելու համար արկածեալները և... չահագործելու համար զանոնք։ Միակ կղզին է, կղզիներուն այս գլխագիրը, որ ծովահէններէ չի վախնար, զի— պէտք գիտել տալ Ֆրանսացի մը—ինքը հզօրագոյն ծովահէնն է։ Դրամին գլխագիրը, ծովուն գլխագիրը, կղզիներուն գլխագիրը՝ Մեծն Բրիտանիոյ միակ ու վերջնական բաղձանքն է քաղաքականութեան ալ գլխագիր-կղզին հանդիսանալ։ Զուգեր Թրչնամի ըլլալ ուրիշ տէրութիւններու հետ, ընդհակառակը՝ կը փափաքի որ ամէնքն ալ իրեն բարեկամ ըլլան. բայց դաշնակից, նիզակակից ըլլա՞լ անոնց հետ, օ՛հ, ատիկա ջիղերուն կը դպնայ Կղզի-Ալպիոնին։ Չէմպըլէնի յայտարարութիւնը թէ՝ «ժամանակը հասած է որ Անգլիա իր կղզիացման քաղաքականութիւնը թողու», ո՛րքան ալ յոխորտ բառերու մէջտեղ արտասանուած ըլլայ՝ մէկ կողմէն Ամերիկան ու Գերմանիան գգուելու և միւս կողմէն Ֆրանսան աչաբեկելու համար, անգլիական մամուլին մեծ մասին զայրոյթը գրգռեց՝ տկարութեան խոստովանութիւն մը նկատելով զայն։ Բարեկամական յարաբերութի՞ւն, լաւ. հասկցողութի՞ւն մը իրարու մէջտեղ, կրկին լաւ. բայց դաշնակցութի՛ւն, ա՛տ չըլլար։ Նըկատումներ ստեղծել, ուրիշի քաղաքականութեան ծառայել է ատ. Անգլիոյ զօրութիւնը իր կղզիացումին մէջ է։ Այսպէս պատասխանեց մամուլը։ Եւ, իրօք, Գերմանիոյ դաշնակցութենէն շահ մը, գոնէ նկատելի շահ մը, չի տեսներ. ընդհակառակը կը տեսնէ որ շահու խոշոր հաշուեկշիռը դիմացի կողմը կը մնայ։ Բայց իրօք փորձեց, և կը փորձէ դեռ, Ամերիկայի մօտենալ. որովհետեւ, կ'ըսեն միամտօրէն կամ բարեմտօրէն, Ընքլ-Սամը՝ Ճօն-Պուլի ոսկորէն ոսկոր և ջիղէն ջիղ է։ Եթէ Անգլիա կը սիրէ Ճաբոնը, անոր համար որ դիրքով ու խելքով իր մէկ մանրանկարն է, իր ձեռնասունը, և մանաւանդ որ օգտակար գործիք մըն է իր ափին մէջ՝ գործածելու իր հիւսիսի մըրցորդին դէմ։ — Բայց վերջապէս, ամէն բանէ վեր, ամէն բանէ առաջ, կղզիացեալ գլխագիր քաղաքականութիւն մը՝ զերծ ամէն դաշնադրական կաշկանդումներէ և նկատումներէ, ահա Ալպիոնի իտէալ «ԵՍ»ը —I— որուն ի սպաս դրած է իր միւս գլխագիրները— դրամական եւ ծովային։

* * *

Ինչո՞ւ, սակայն, ամբաստանել այսքան, ինչո՞ւ այսքան խիստ ըլլալ անոր դէմ որ, թէեւ չի յեղյեղեր յաճախ, բայց միանգամ ընդմիշտ յայտարարած է իր դաւանանքը իր իսկ նշանաբանին մէջ։ Dieu et mon droit։ Գաղղիական այդ հնամի քանդակ-գ-ութեան շատ բան կը պարտի Ալպիոն։ Ոչ ոք պիտի կասկածէր անգլիական քաղաքականութենէն՝ եթէ դաւանէր միայն «Dieu et droit» ընդհանրապէս՝ առանց մասնաւորելու «իր» իրաւունքները։ Այդ «mon droit»ն այսօր ամէնուն ականջին կը հնչէ mon intèret, և շատ խորթ կը հնչէ։ Ճօն-Պուլի քաղաքական նշանաբանը համազօր չէ՞ իր առեւտրական նշանաբանին, caveat emptor։ «Գնորդը թող աչքը չորս բանայ»։ Աստուծոյ անունին յարակցութիւնը չամօքեր այդ նշանաբանին խստամբեր, խոտամբեր տրամադրութիւնը։ Աստուծոյ և իր իրաւունքին մէջտեղ դըրուած շաղկապը —et— աւելի անջատած է զանոնք իրարմէ քան թէ շաղկապած։ Հիւպըրթ իր յօդուածին մէջ կը բացատրէր թէ այդ գլխագիր «I»ին ըրբեւ «Ես» գործածութիւնը՝ գիտակցօրէն ընտրուած ու որոշուած չէ, այլ Անկլօ-Սաքսոն ցեղին ներքին ընդաբոյս տրամադրութեան, մէկ բնազդին անգիտակից արտադրութիւնն է։ Նոյնը չի կրնար ըսել այս նըշանաբանին նկատմամբ՝ զոր իր բնազդին շատ համապատասխան գտնելուն համար— առանց նկատելու բառերուն օտարոտութիւնը — համբուրած և ճակատը դրած է, ու կը պաշտէ զայն գիտակցօրէն և սրտովին։ Ալպիոնի միւս քոյր նըշանաբանն ալ հեշտ չի հնչեր մարդկութեան ականջին։ Honni soit qui mal y pense։ Զար խորհողին՝ չար, կամ՝ չարի դէմ չար։ Բարութիւնը չի թրթռար հոն։ Առաքինութեան դրօշմը չի կրեր ա՛ն։ Մեծ հոգի մը, բարձր ներշնչում մը չի բուներ հոն։ Դարձեալ փաստաբանութիւնն է իրաւունքին, միեւնոյն պաշտամունքն է «Ես»ին. տարբերութիւնը սա է որ մէկը դրական կերպով գրուած է, միւսը՝ բացատրական. այսինքն՝ մէկուն մէջ «իրաւունք փնտռել» միւսին մէջ՝ «իրաւունք չկորսնցնել»։— Ֆրանսայի նշանաբանին մէջ բնաւ անձնական հանգամանք մը չկայ. զուտ մարդկային է, մարդկութեան նշանաբանն է։ Ոչ թէ Իրաւունք՝ այլ Պարտիք կը տրամադրէ։ Եթէ իրաւունք խորհիլը արդարութիւն է, պարտականութիւն զգալը առաքինութիւն է։ Անգլիա ալ կ'ընդունի թէ Ֆրանսա մեծ գաղափարներու վառարանն է. ու Լա Հէյի խաղաղութեան Համաժողովին մէջ, Պուրժուայի ճառովը և խաղացած դերովը, անգամ մըն ալ հզօրապէս չեշտուեցաւ Անգլիոյ ու Գերմանիոյ աչքին թէ Ֆրանսայի բարոյական գերազանցութիւնը անվիճելի է։ Բայց եկուր տես որ աշխարհի տիրողը Մամոնան է և Անգլիոյ աչքին կուտ մը չեն արժեր այդ գաղափարները՝ քանի որ չեն կրնար թանձրանալ փողեբանոցի կաղապարներուն մէջ։

* * *

«Honesty is the best policy»—«Պարկեշտութիւնը կամ ուղղութի՛ւնը լաւագոյն քաղաքականութիւնն է»։ Անկլօ-սաքսոն ցեղին է՛ն ստորին խաւէն մինչեւ վերնագոյն խաւերը, ամէն դասակարգերու մէջ, է՛ն շատ սիրուած ու յեղյեղուած առածն է այս։ Գործի մարդու դաւանանք և գործնական դաւանանք մը, անանկ չէ՞։ Ու, արդարեւ, համեստ, ուղիղ դաւանանք մը չերեւա՞ր։ Ճամբուն է՛ն կարճը՝ է՛ն ուղիղն է։ Ո՛րքան բարոյական՝ ա՛յնքան ալ գիտական ճշմարտութիւն մըն է աս և երկրաչափութեան գիծերու հարկ չի կայ՝ համոզուելու համար ասոր։ Արդ, ուղղութիւն և յաջողութիւն՝ որ իրարու հետ հաշտ չեն թուիր մեր աչքին՝ ձեռք ձեռքի տուած կ'եղբայրանան այս առածին մէջ. ոչ միայն այդչափ, այլ առաջինը պէտք մը կը դառնայ հոն երկրորդին՝ իբրեւ է՛ն ապահով ճամբան հասնելու անոր։ Այս առածը հակոտնեա՞յ չէ այն միւս առածին — տերեւրական առածին թէ՝ «սուտը աղն է առուտուրին» — որ նուիրագործուած է գործի մարդոց և գրեթէ բոլորին մեծամասնութենէն։ Ապա ուրեմն, ճշմարիտ բարոյական մը դուրս չի՞ ցայտեր Ալպիոնի այս ժողովրդային ու ժողովրդական առածէն, և թէ այս դաւանութիւնը հակասական չի՞ թուիր Ճօն Պուլի միւս նշանաբաններուն՝ զորս յիշեցինք վերեւ։ — Քիչ մը տակը պրպտենք սակայն։ Հաշիւ մը չէ՞ք նշմարեր տակը։ Առածին մէջ կարեւոր կէտը ոչ թէ «ուղղութիւն»ը՝ այլ «քաղաքականութիւն»ը նկատուած է։ Բայց ենթադրենք թէ ուղղութիւնը չըլլար «լաւագոյն քաղաքականութիւն»ը, ի՞նչ ընել այն ատեն. և միթէ միշտ լաւագոյն քաղաքականութի՞ւնն է։ Չէ՛, այդ «քաղաքականութիւն» բառին մէջ խնդիրք մը կայ ապահովաբար, յախտենակա՛ն խնդիրքը Ալպիոնին։ Ու քաղաքականութիւնը նպատակն է հոն, ուղղութիւնը՝ միջոցը, հետեւաբար՝ ստորադաս։ Ահա վերլուծումը այդ առածին։ Ալպիոնի բարոյական առածն ալ՝ հաշիւ — դուն հասկցիր շահու — մը առանցքին վրայ կը դառնայ։ Յաջողութեան բոլոր գաղտնիքը՝ հաշիւը ճիշդ ընելուն մէջ է։

Արուեստ՝ արուեստի համար, ուղղութիւն՝ ուղղութեան համար, առաքինութիւն՝ առաքինութեան համար, Ալպիոնեան տրամաբանութեան մէջ, տեղ չունին։ Եւ այսպէս, ո՛ր քարը վերցնենք, տակէն այդ խոշոր գլխագիր «Ես»ը, այդ բարձրահասակ, խստամբեր Iը կը ցցուի առենիս։

ՆԱՄՐԷԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Նոր ճակատներ.—Բէրթառնէն չորեքշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրեն.

Լորտ Միթուընի մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ, առջի գիշերը, Պոէրները բուռն կրակ մը ընել սկսեր են Անգլիոյ դիրքերուն վրայ, Մակէրսֆոնթէնի հարաւային կողմէն, ուր տեղի ունեցաւ վերջին ճակատամարտը։ Նոյն առտուն Անգլիոյ նաւային թնդանօթները ռմբակոծեր են Պոէրներուն դիրքերը, Մակէրսֆոնթէնի արեւմտեան կողմը։ Անգլիական հեծելազօրքերու կիսաբաժին մը հետախուզութիւն մը կատարեր է Ենըլինի շուրջը, դէպի հիւսիսային արեւելք (կամ կըրասպան, Մոտտէր-Ռիվըրի հարաւային կողմը)։ Կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ։ Լորտ Միթուըն բանակեղին մէջ տակլիքի վաճառանոց մը հաստատեց, վասն զի զինուորները կը նեղուին ուտելիքի նուազութենէ։

Լէտիսմիթէն դեկտ. 19 թուականով կը հեռագրեն Թայմզի թէ այդ քաղաքին կացութիւնը բնաւ յուսահատական չէ։ Հուայթ զօրավարը երկու ամսուան համար պաշար ունի։ Վերջին օրերու ռմբակոծութիւններէն ծանր կորուստներ պատահած են։

Պոէրներու ռազմագիտութիւնը.— Բարիզի Բաթրի լրագիրը հետեւեալը կը գրէ.

«Պատերազմի դաշտէն բնաւ լուր չկայ։ Զրոյց կայ, թէեւ կարելի չէ ստուգել, թէ Անգլիոյ բանակը ամէն կէտերու վրայ կը նահանջէ։ Այս օրերս գրաքննութիւնը շատ խիստ է. լրագիրներուն ստացած հեռագիրները լրացուցիչ տեղեկութիւններ միայն կու տան վերջին ճակատամարտներուն վրայ։ Կ'երեւայ թէ Պոէրները վարող օտար սպաները օգտակար խրամներ տուած են անոնց։ Առաջին ընդհարումներուն ատեն Պոէրները կը տիրէին բլուրներու գագաթներուն, սա առաւելութեամբ որ կրնային վերէն արձակուած բուռն կրակով մը պատասխանել անգլիացիներու յարձակումներուն։ Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ դժուարամատչելի բարձունքները զօրաւոր դիրքեր կը կազմեն, բայց սա անտեղութիւնն ալ ունի որ վերէն կատարուած հրացանաձգութիւն մը օգտակար չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ կարելի չէ ճշգիւ նշան առնել։ Բարձունքներուն խորտուբորդ տեղերը նոյն իսկ ապաստանարանի կը ծառայեն յարձակողներուն, որոնց համար թշնամիին կըրակը շատ անգամ անվնաս կըլլայ։ Պատերազմի սկիզբները Պոէրները գործեցին այդ սխալը՝ իրենց պատնէշները բարձր տեղեր շինելով, սակայն անկէ ի վեր օգտուեցան իրենց տրուած խրատներէն։ Թէ՛ Մակէրսֆոնթէնի և թէ Քոլենզոյի մէջ ոչ միայն բլուրներու գագաթները գրաւած էին, այլ պատնէշներ ալ շինած էին բլուրներուն ստորոտը։ Պոէրները, զօրաւոր կերպով պատսպարուած իրենց պատնէշներուն ետին. բուռն կրակ մը կը տեղացնէին բազմաթիւ կորուստ պատճառելով Անգլիացիներուն։ Արդարեւ մաւզէրեան հրացանի գնդակը գետինը կը քերէ հինգ ոտք բարձրութեամբ և 500 մէթր հեռաւորութեան մը վրայ։ Մնաց որ անգլիական թնդանօթները չէին կըրնար բարձրադիր պատնէշներուն վրայ ռումբ տեղացնել, վասն զի ընդհարումը կատարող բրիտանական հետեւակներուն պիտի վնասէին։ Այդ պատճառով էր որ Քոլենզոյի մէջ անգլիական թնդանօթները սափալուեցան շատ մօտենալ Պոէրներուն, որպէս զի պաշտպանեն հետեւակները։ Որովհետեւ այդ դիրքով կարելի չէր հրացանաձիգներու գլուխէն վրայէն ռումբ արձակել՝ յարձակման ճակատէն այդչափ քիչ հեռաւորութենէ մը. անգլիական թնդանօթները պարտաւորուեցան թշնամիին կողին վրայ կրակ ընել։ 14 և 16րդ հրետանիները 700 մէթրի չափ մօտեցած էին Պոէրներուն, որոնք տակաւին իրենց ներկայութիւնը յայտնի ըրած չէին այդ կէտին վրայ։ Սկովտացի հրացանաձիգներու հարիւրապետը՝ Տիք հեռուէն պոռաց 16րդ հրետանիին հրամայող սպային։ «Ո՛ւր այդ կողմէն, զգուշացէք, տեղը վտանգաւոր ըլլալու է»։ Սպան պատասխանեց թէ հրաման ունի կենալ անտարբեր անկիւնը և հոն դիրք գրաւել։ Նոյն պահուն սոսկալի հրացանաձգութիւն մը սկսաւ անգլիական թընդանօթաձիգներուն վրայ, որոնց գրեթէ ամէնքն ալ սպաննուեցան կամ վիրաւորուեցան։ Սկովտական հրացանաձիգներու չորս դումարտակներն ալ, որոնք մօտըն էին, կէսուկէս բնաջինջ եղած էին։ Այդ ճակատամարտին վրայ առնուած բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Պոէրները բնաւ չեն երեւցեր։ Թեթեւաշարժ հեծելագունդ մը որ մշակուած հողի մը մէջ կը գտնուէր, ռմբակոծուեր է։

Լոrs Միթուընի կացութիւնը. — Տէյլի Քրոնիքլի զինուորական քննադատը սապէս կը խօսի Լորտ Միթուընի կացութեանը վրայ Մոտտէր Ռիվըրի մէջ.

«Կ'ըսուի թէ Լորտ Միթուըն կացութեան տէրն է և թէ կրնայ Պոէրները արգիլել Քիմպըրլիի վրայ յարձակելէ։ Ճշմարտութիւնը սա է թէ Պոէրները պիտի չյարձակին Քիմպըրլիի վրայ և թէ քաղաքը սովի ենթարկելով անձնատուր ըլլալու պիտի ստիպեն (արդէն կէս սնունդ կը տրուի բնակիչներուն)։ Օգնութեան բանակին յառաջացման արգելք կ'ըլլայ յաղթական բանակ մը որ ամրացած է զօրաւոր դիրքի մը մէջ։ Լորտ Միթուըն վայրկեանէ վայրկեան կրնայ հաղորդակցութենէ զրկուելով ինքն ալ օգնութեան պէտք ունենալ։ Ստոյգ իրողութիւնը սա է թէ մինչեւ հիմա բան մը չենք ըրած. թէ մեր երկրին մեծ մասը թշնամիին ձեռքը կը գտնուի, թէ ամէն օր բազմաթիւ Հոլանտացիներ կը միանան մեր հակառակորդներուն և թէ մեր զինուորները ոչ միայն իրենց դէմ թշնամի մը ունին, այլ իրենց ետին ալ ապստամբական ընդարձակ շարժում մը։ Պէտք է որ գործը նորէն սկսինք, նոր հրամանատարներով։ Հիմա, իբր օգնութիւն կը զրկենք պէտք եղածէն աւելի զինուորներ, ինչպէս կ'ըսէին երեք ամիս առաջ, պոէրական հանրապետութիւններուն յաղթելու համար»։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔՈՒՈՏՆԵՐ.—Բեդերսպուրկէն առջի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Ցարին մէկ Ուքազը կը հրամայէ տէրութեան պանքային վերաբերեալ երկու տեսակ և 55,516,000 րուպլիի նոր պանքթոտներ շրջաբերութեան հանել, նոյնչափ պանքթոտներու տեղ որոնք պիտի ջնջուին։ Սակը պիտի ըլլայ հարիւրին երեք։ Տոկոսներու վճարումը պիտի սկսի յառաջիկայ փետրուար մէկէն։

ԼԱ ՀԷՅԷՆ հինգշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Բարիզի գերման դեսպան Միւնսթեր կոմսը, Գերմանիոյ անունով ստորագրեր է խաղաղութեան Դեսպանախորհրդին յայտարարութիւնները և պայմանագրութիւնները։

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ աւստրիական պատուիրակութիւնն ալ քուէարկեր է չորս ամսուան առժամեայ ելմըտացոյցերը, որով հաւաքական առժամեայ ելմտացոյցը վերջապէս ընդունուած է։

ԼՈՆՏՈՆԻ դրամական հրապարակը թուլցած է, ժամաքանակ ոսկի բերուելուն հետեւանքով։

ԱՆԹԻԼԵԱՆՆԵՐԸ.—Ուաշինկթընի արտաքին գործոց նախարարութիւնը կըրկնած է նախապէս իր ըրած յայտարարութիւնը այն լուրին համար թէ Մ. Նահանգները առաջադրած են գնել Տանիմարքայի ստացուածքները Անթիլեանց մէջ։ Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ Տանիմարքա չէ առաջարկած այդ կղզիներուն վաճառումը և թէ քանի մը տարի առաջ կատարուած բանակցութեանց անյաջողութենէն ի վեր, այդ մասին Մ. Նահանգաց և Տանիմարքայի միջեւ ո և է բանակցութիւն չէ կատարուած։ Ուաշինկթընի արտաքին գործոց նախարարութեան այս յայտարարութեանը հակառակ, Նիւ Եօրք Հէրըլտ կը ծանուցանէ թէ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը կ'ուսումնասիրէ այն կէտը թէ կարելի՞ է խնդիրը վերստին ձեռք առնել և այդ կղզիներուն գնման համար վարձ մը ուղել Խորհրդարանէն։ Պ. Մաք Քինլի նախ Ծերակոյտին արտաքին գործոց յանձնաժողովին կարծիքը պիտի առնէ, և եթէ նըպաստաւոր ըլլայ պիտի առաջարկէ որ այդ կղզիները գնուին։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Անգլիոյ լրագիրները խստիւ կը քննադատեն Չինու առեւտրական նախարար Լի-Հունկ-Չանկի անուանումը իբր փոխարքայ Քուանկ-Թունկի։ Անգլիական թերթերը որոնք Լի-Հունկ Չանկի առեւտրական նախարար անուանումը ցաւալի գտած էին, հիմակուան պաշտօնը թշնամանք կը նկատեն, վասն զի Լի-Հունկ-Չանկ անհաշտ թշնամին է Անգլիոյ, որ միւս երկիրներէն աւելի առեւտրական յարաբերութիւններ ունի Չինու հետ։ Լոնտոնի լրագիրները գիտել կու տան թէ ամէնէն աւելի Քուանկ-Թունկի նահանգին մէջ է որ Անգլիա միւս տէրութիւններէն աւելի առեւտրական շահեր ունի։ Կը միայ գիտնալ թէ Լի-Հունկ-Չանկ ի՛նչ պատճառով այդ պաշտօնին կոչուած և Բէքինէն Քանթոն փոխադրուած է։ Կարելի է որ ո և է պաշտօնէութիւն յաջողած ըլլայ Չինու մայրաքաղաքէն հեռացնել այդ զօրաւոր անձնաւորութիւնը որուն ներկայութենէն կը վախցուէր. բայց, ինչ որ ալ ըլլայ, սա յայտնի է թէ Լի-Հունկ-Չանկի թաքուն կամ յայտնի քաղաքականութիւնը պիտի ըլլայ ամէն կերպով արգելք ըլլալ Անգլիոյ քաղաքականութեան։ Լի-Հունկ-Չանկ, իբր փոխարքայ, ատիկայ աւելի դիւրութեամբ պիտի կրնայ ընել, քան թէ իբր առեւտրական նախարար Բէքին մէջ։ Ուրեմն անոր փոխադրութիւնը նոր տաղտուկ մը պիտի ըլլայ Բէքինի անգլիական դեսպան Սըր Քլօտ Մաքտոնալտի համար։ Անգլիական քանի մը թերթեր կը կարծեն սակայն թէ Լի Հունկ-Չանկ քիչ մը աւելի նպաստաւոր պիտի երեւայ բրիտանական շահերուն, բայց անոր անցեալը բնաւ չարդարացներ այդ յոյսը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Տակաւին յայտնի չէ թէ Գերմանիոյ Խորհրդարանին կեդրոնի կաթոլիկ կուսակցութիւնը ի՛նչ ընթացքի պիտի հետեւի նաւատորմին համար կատարուելիք վիճաբանութիւններուն մէջ։ Այդ մասին մեծ մտահոգութիւն կը տիրէ, վասն զի նոյն կուսակցութեան քուէն մեծ կշիռ պիտի ունենայ։ Պերլինի լրագիրներէն շատերը կարեւորութիւն չեն տար և անտարբեր են Խորհրդարանը լուծելու պատահականութեան հանդէպ, երբ նաւատորմին յաւելման ծրագիրը մերժուի։ Բոլոր կուսակցութիւնները, մանաւանդ կեդրոնականը, վստահ են թէ դարձեալ աւելի մեծ թուով ներկայացուցիչներ պիտի ունենան Խորհրդարանին մէջ։ Այդ լրագիրներու մեծ մասը, մէկ կողմ թողլով Խորհրդարանին լուծման հաւանականութիւնը, աւելի կը զբաղին սա խնդրով թէ ի՛նչ միջոցներ պիտի գըտնուին գոցելու համար Նաւատորմին յաւելման ծախքը։ Այդ պատճառով վերջերս լուր ելաւ թէ հասոյթի տուրքին վրայ յաւելում մը պիտի ըլլայ և կամ նոր տուրք մը պիտի հաստատուի որ գործադրելի պիտի ըլլայ ամբողջ տէրութեան համար։ Արդ հանրային կարծիքը այնչափ ազդու կերպով դէմ խօսած է ո և է տուրքի յաւելման կամ նոր տուրք հաստատուելուն որ կէս պաշտօնական լրագիրները բոլորովին լքած են տուրքի խնդիրը, իբրեւ անգործադրելի։ Բոսք կ'ըսէ թէ ուրիշ միջոցներ ձեռք առնուած են փոխառութիւններու գլխաւճարին հատուցման համար, վասն զի Նաւատորմին յաւելման ծախքին համար փոխառութիւն մը պիտի կնքուի. իսկ նաւատորմին մընայուն ծախքերուն համար հասոյթի աղբիւրներ պիտի գտնուին, տուրքերը և մանաւանդ մաքսերը աւելցնելով։ Այս ամէն ենթադրութեանց մէջ լրագիրները միաձայնութեամբ կ'ուզեն գիտնալ թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ կեդրոնի կաթոլիկ կուսակցութեան ընթացքը Նաւատորմի յաւելման ծրագրին վիճաբանութեան ատեն, վասն զի, ինչպէս ըսինք, անոր ընթացքէն կախում ունի ծրագրին ընդունելութիւնը և կամ Խորհրդարանի լուծումը։

ՖՈՒՌՕ ԼԱՄԻ ԱՐՇԱՒԱԽՈՒՄԲԸ.— Դեկտ. 19էն Լիոնէն հետեւեալ հեռագիրը հասաւ Բարիզ.

«Բնիկ սուրհանդակ մը որ Զինտէրէն կու գար, Քանոյի ճամբով, Լոքաճա հասաւ։ Կը բերէր Ֆուռօ-Լամի արշաւախումբին պետ Լամի հրամանատարին մէկ նամակը որով կը խնդրէր արշաւախումբին վրայ լուր հաղորդել Ֆրանսա։ Կ'երեւայ թէ արշաւախումբին անդամներուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։ Հաւսա արձակալէն մը որ Պլոյի արշաւախումբին ջարդին ներկայ գտնուած է, Իլօ հասեր է, տեղեկութիւններ տալով այդ արկածին վրայ»։

Այս լուրը որ անգլիական գաղթավայրէ մը կու գայ, իմաց կու տայ թէ Ֆուռօ Լամի արշաւախումբը մեծ լիճէն վերադառնալով Զինտէր հասած է։ Այդ արշաւախումբը որ Շարիի և Քոնկոյի ճամբով պիտի դառնար, պարտաւորուեր է արեւմտեան Սուտանէն դառնալ։ Արշաւախումբը Զինտէրի մէջ հանդիպեր է Ժոալան հարիւրապետին, Մէնիէ տեղակալին և սուտանցի արձակաղէններու խումբի մը։ Հետեւաբար Ֆուռօ Լամի արշաւախումբը բոլորովին զերծ է վտանգէ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿՑՈՐԴՆԵՐ.— Իտալիոյ դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը հերքեն այն լուրը թէ Եռեակ Զինակցութիւնը կազմող տէրութիւնները՝ Աւստրիա, Գերմանիա ու Իտալիա՝ որոշած ըլլան այլեւս զինուորական կցորդ չղրկել Բարիզ։ Այդ երեք տէրութեանց իւրաքանչիւրը, ընդհակառակը, պիտի պահէ գործելու իր ազատութիւնը։ Իտալիոյ կողմէ մինչեւ հիմա զինուորական կցորդ մը չխարգուելուն պատճառը այն է թէ առ այժմ ստոյգութիւն մը չի տեսներ Բանիցարտի գնդապետին յաջորդ մը կարգելու. սակայն այդ մասին ո եւ է խօստում չէ ըրած Աւստրիոյ կամ Գերմանիոյ։

ՋՐԱՆՑՔՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ.— Գերմանիոյ թէ՛ ձեռնհաս նախարարները և թէ լրագրութիւնը կը զբաղին մեծ ջրանցքին և կամ մեծ ջրանցքներուն խնդրովը։ Նորs Տոյչէ Ալկեմայնե Զայթունկ կէս-պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ Բրուսիոյ կառավարութիւնը որոշած է ջրանցքներու ծրագրի մը ընդհանուր գիծերը։ Այդ ջրանցքները պիտի բացուին տէրութեան արեւելեան նահանգներուն համար, ուր այդ տեսակ հաղորդակցութիւններ չկան բաւական թուով։ Այդ կերպով կը յուսայ հաճեցնել Խորհրդարանը։ Վոսիշե Զայթունկ այդ առթիւ կ'ըսէ.

«Ջրանցքներու նոր ծրագրին տրամադրութեանց համաձայն, բացի կեդրոնական ջրանցքէն (Ռէն-Էլպա), պիտի շինուին Պերլին-Շթէթինի ներքին նաւարկութեան մեծ ճամբան, Օտէր-Վիսթուլի ջրանցքը պիտի կանոնաւորուի եւն։ Եթէ կառավարութիւնը յոյսը այդ ծրագրին ընդունելութեանը վրայ դրած է, յուսախաբ պիտի չըլլայ։ Բրուսիոյ մէջ թէեւ կեդրոնական ջրանցքին համար խանդավառութիւնը մեծ չէ, բայց վերին Սիլեզիա կ'ուզէ որ Օտէր գետը ամէն եղանակի մէջ նաւարկելի ըլլայ. Բօզէնի և արեւմտեան Բրուսիոյ նահանգներուն բնակիչները կ'ուզեն որ Նէցէն նաւարկելի ըլլայ. հետեւաբար այդ փափաքները այն ատեն միայն կ'իրականանան երբ ջրանցքներու ծրագիրը ամբողջութեամբ ընդունուի։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ առեւտրական շրջանակներուն մէջ ընդհանուր զայրոյթ պատճառած է այն լուրը թէ անգլիական մարտանաւերը կ'արգիլեն Տէլակոայի հետ առեւտրական յարաբերութիւնները և ամերիկեան ալիւրները կը ղրկեն դէպի բրիտանական նաւահանգիստները։ Նիւ Եօրքի մէջ կ'ըսուի թէ Բարիզի պայմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն, չէզոք ապրանքները, պատերազմի արգիլեալ նիւթերէն զատ, չեն կրնար գրաւուիլ նոյն իսկ եթէ թշնամիի դրօշը կրող նաւուն մէջ գտնուին։ Արդի պարագային, կը յարեն ամերիկացի վաճառականները, Անգլիոյ արգիլած չէզոք ապրանքները չէզոք նաւահանգիստ մը պիտի ղրկուին և անգլիական առեւտրական նաւերու կողմէ բեռցուած են։ Ասոնք անգլիական մարտանաւերուն կողմէ կը բռնուին, սա պատրուակով որ կրնայ ըլլալ թէ պատերազմիկներու ձեռքը անցնին։ Նիւ Եօրքի վաճառականները կ'ըսեն նաև թէ Պոէրներու դէմ մղուած պատերազմը չի կրնար ջնջել Մ. Նահանգաց և Բորթուկալի իրաւունքները և թէ, ատկէ զատ, Անգլիա վտանգաւոր օրինակ մը կը ստեղծէ՝ պատերազմիկներու պաշար վաճառելը արգիլելով։ Ուաշինկթընի կառավարութիւնը հրահանգ ղրկած է իր հիւպատոսին քննութիւն կատարել ամերիկեան ալիւրներու գրաւման խնդրին վրայ, որոնք չորս նաւերու մէջ բեռցուած էին Տէլակոա տարուելու համար։ Ամերիկեան կառավարութիւնը իր հիւպատոսին տեղեկագիրը առնելուն պէս որոշում մը պիտի տայ։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Բարիզի իտալական առեւտրական սենեակը կը ծանուցանէ թէ 1899 յունուար 1էն մինչեւ նոյեմ. 30, Ֆրանսա ներածուած իտալական ապրանքներու արժէքն է 134,003,000 ֆրանք և Իտալիա ղրկուած ֆրանսական ապրանքներունն ալ 156,065,000։ 1898ի հետ բաղդատելով իտալական ապրանքները 9,583,000 աւելցած են և ֆրանսականները՝ 28,324,000։

ՄՈՒՐԱՎԻԵՎ ԿՈՄՍԸ — Բեդերսպուրկի Հէրօլտ լրագիրը վերջերս յօդուած մը հրատարակած էր Աւստրիոյ, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարներուն քաղաքականութեանը վրայ։ Վիէննայի Ֆրէմտէնպլաթ լրագիրը կը յայտարարէ թէ Ռուսերը պէտք է գոհ ըլլան իրենց արտաքին գործոց նախարարին քաղաքականութենէն, որովհետեւ Մուրավիէվ կոմսը երեք տարուան մէջ կրցած է ճարտար, խոհական, խաղաղասէր և ազնիւ ձիրքերով քաղաքագէտի մը համբաւ շահիլ։ «Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարը, կ'ըսէ Վիէննական թերթը, իր պաշտօնավարութեան սկիզբները դժուարութեան հանդիպեցաւ Բեդերսպուրկի ընկերական շրջանակներուն կողմէ, սակայն կրցաւ շուտով յաղթել անոնց իր ընթացքովը և քաղաքական յաջողութիւններովը։ Մուրավիէվ կոմսը իր տիրոջ՝ Նիքոլա Բ. կայսեր վեհոգի մտադրութիւններուն հաւատարիմ և իմաստուն գործադրողը եղած է, ինչպէս տեսնուեցաւ Լա Հէյի Դեսպանախորհրդին առթիւ։ Ռուսական քաղաքականութիւնը, Մուրավիէվ կոմսին վարչութեանը տակ, ուղղամտութեան և հաստատարութեան համբաւ մը ստացաւ, որոնք կարեւոր և անկշռելի առաւելութիւն մը կու տան Ռուսիոյ նիւթական մեծ ույժին»։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորը Ս. Փրկչի պատուանշանին մեծ սպայութեան խաչը շնորհեց նախարարապետ Պ. Թէոթոքիսի։

—Հելլենական նաւախումբին հրամանատար Քրիէզիս դէր-ծովակալը որ Զիվիթա-Վէքիա ժամանած է, անցեալ կիրակի Հռոմ գացեր և հոն պատիւ ունեցեր է ներկայանալու Իտալիոյ թագաւորին։ Երեքշաբթի իրիկուն Ումպերթօ թագաւորը սեղան մը տուեր է ի պատիւ հելլէն սպաներուն։

Ներքին լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին հանդիսաւոր կերպով գնաց նոյն մզկիթը և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը կայս. պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին պէէճիական դեսպանը ու առաջին թարգմանը, հելլենական դեսպանատան գործակատարը ու առաջին թարգմանը, Սերպիոյ ու Պարսկաստանի դեսպանատանց առաջին թարգմանները, Պուլկարիոյ հեռագրական ու թղթատարական ընդհանուր քննիչ Պ. Սթեւանով և քառասունի չափ հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք սեննակալեթ էմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, երէկ, Վեհ. Սուլթանին Խազնէտարի Պաշի Խալիլ պէյ և Պէշիքթաշի ոստիկանապետ Հաճի Հասան փաշա երեք հարիւր մէկ օխա հաց, քսանըմէկ ոչխարի միս և դրամական պարգեւներ բաշխեցին Պէշիքթաշի աղքատներուն որոնք բարեմաղթութիւններ ըրին Վեհ. Սուլթանին համար։

ԿԱՅՍ. ՆՈՒԷՐ.—Վեհ. Սուլթանը գեղակերտ երկու աշտանակ ղրկել տուաւ Մէքքէի Նուիրական վայրերը։

ՕՏԱՐ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ հետ կնքուած առեւտրական դաշնագրութիւնները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովին համար ծանուցուեցաւ թէ պիտի առաջարկէ բարձր մաքս առնել արտադրութիւններէն այն երկիրներուն որոնք օսմ. ապրանքներէն բարձր մաքս կ'առնեն։ Լ. Հէրըլտ ստոյգ աղբիւրէ առնելով կը հերքէ այդ լուրը։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ Նոր Տարիին առթիւ երկուշաբթի օրը դեսպանատանց մէջ շնորհաւորական ընդունելութիւններ պիտի կատարուին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Քոնսթան յունուար 6/18ին Բարիզ երթալով, յետոյ իր կնոջը հետ մայրաքաղաքս պիտի դառնայ։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպանը ու Տիկին Մավրոկորտաթօ իշխանուհին երէկ Քէօսթէնճէէն մայրաքաղաքս դարձան։ Դեսպանատան ու հիւպատոսարանի բոլոր պաշտօնեաները շոգենաւ երթալով բարի գալուստ մաղթեցին։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպանատան Իմոնըն պահականաւին նոր հրամանատար Պ. Հէնտ Քոք առջի օրը մայրաքաղաքս եկաւ։

ՍՈՖԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ յառաջդիմական ու ազատական կուսակցութեան անդամները երեքշաբթի օրը համագումար նիստ մը ընելէ ետքը, պսակ մը դրեր են Ալէքսանդր Գ. Ցարին յիշատակարանին վրայ։ Պ. Սթանչէվ ճառ մը խօսեր է։ Մետրապոլիտ Տ. Բարթէնի նախագահեր է հանդէսին։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ Ալէքսանդր Բ. զրահաւորը Սէլանիկէն ճամբայ ելեր է դէպ ի Պիրէոն։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ.—Երկու կողմին համաձայնութեամբ որոշուած է կարող ու լեզուագէտ օսմ. ու սերպ պաշտօնեաներ կարգել թուրքեւսերպ սահմանագլուխին վրայ, մաքսանենգութեանց առաջքը առնելու համար։

ԷՏԻՐՆԷԻ կուսակալութեան տեղեկագրին վրայ, Բ. Դուռը գրեց առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան՝ հրահանգ ղրկել Երկրագործական Պանքայի Էտիրնէի ճիւղին՝ որպէս զի փոխատուութիւն ըլլայ Տէմէ-Աղաճի, Ճիսըր Էրկէնի և Հաւսայի այն երկրագործներուն որոնք անմիջական պէտք ունին։

ԵԷՄԷՆԻ նահանգին խաղուէի արտերը անցեալ տարի վնասուած ըլլալով, ձեռնհաս պաշտօնարանէն տեղեկութիւն ուզուեցաւ թէ՝ ինչ միջոցներ ձեռք առնուելու է, դարման մը ընելու համար։

—Կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ վեց բժիշկ և դեղագործներ ու հիւանդապահներ պիտի ղրկուին է. զօրաբանակին այն գունդերուն և վաշտերուն համար, որոնք իրարմէ անջատ տեղեր կը գտնուին։

ԵՓՐԱՏԻ ՀՈՎԻՏԸ.—Ձեռնհաս պաշտօնարանը ճարտարագէտներ և պաշտօնեաներ կարգած էր Եփրատ գետէն ջրանցքներ բանալու և Միջագետաց հողերը մշակելի ընելու համար։ Պաղտատի կուսակալութիւնը որոշած է որ այդ տեղերու հարուստ երկրագործներէն թեթեւ տուրք մը գանձուելով, հասոյթը յատկանայ ջրանցքին բացման ծախքերուն։ Խնդիրը կը քննուի ձեռնհաս պաշտօնարանին կողմէ։

ԳԱՍԹԷՄՈՒՆԻԻ նահանգին մէջ գաղիական ախտին ճարակումը արգիլելու համար զանազան որոշումներ տրուած էին հոն ղրկուած յանձնաժողովի մը կողմէ։ Ձեռնհաս պաշտօնարանը որոշած է երկրորդ յանձնաժողով մըն ալ ղրկել նոյն նահանգը, որպէս զի հիւանդութիւն եղած տեղերու մէջ պաշտօնավարէ և առաջին անգամ ղրկուած յանձնաժողովին որոշումները գործադրէ։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանին գործակատար Անտոնաքի Իքիատի էֆ. առջի օրը կայս. պալատ երթալով, տեսակցեցաւ առաջին քարտուղար Թահսին պէյի հետ։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարարութիւնը Սուլթան Պայազիտի մատենադարանը ղրկեց Ամերիկայէն ղրկուած գրքեր։

ԱՐԱԲԵՐԷՆ ՏԱՌԵՐ.—Լիբանանցի Սէլիմ Հատտատ էֆ. որ Գահիրէ կը բնակի, արաբական տառերու նոր ձեւ կաղապարներ պատրաստած է որոնք աւելի աժան կ'ըլլան։ Սէլիմ էֆ. որ հնարիչի արտօնագիր ստացած է Եգիպտոսի Խտիվութենէն և ամերիկեան կառավարութենէն, առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան ալ դիմում ըրեր է նոյն նպատակով։

ՀՐԴԵՀ.—Սամսոնի շուկային մէջ անցեալ շաբաթ գիշեր ժամ 1 ուկէսին փոքր խանութէ մը հրդեհ ծագելով, հովին սաստկութենէն տարածուեր և երկուքուկէս ժամ տեւեր է։ Այրեր են փայտաշէն քսան վաճառատուն, և երկու խոշոր գործարան, որոնց մէկը ոգելից ըմպելիներու պատրաստութեան յատուկ։ Այրած շէնքերէն բան մը կարելի չէ եղեր ազատել։ Միայն գործարաններէն մէկը 25,000 Ֆր.ի ապահովագրուած էր և միւսը՝ 300 ոսկիի։

—Հինգշաբթիէն ուրբաթ գիշեր, Սէլանիկի մէջ խողակի խոշոր մթերանոց մը այրեր է։ Ապրանքները հարիւր հազար Ֆր.ի ապահովագրուած էին. իսկ շէնքը՝ 500 ոսկիի։ Հետեւեալ օրն ալ պարապ տուն մը այրեր է որ 330 ոսկիի ապահովագրուած էր։ Ապահովագրական Ընկերութիւններէն ոմանք նկատելով որ հրդեհները կը շատնան, մտադիր են ջնջել կարգ մը կասկածելի ապահովագրութիւններ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Դեկտ. 11 ին Նէվշէհրի ու Նիյտէի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։ Դեկտ. 15 ին Թարսուսի և առջի օրը Իզմիրի, Մաղնիսայի ու Պալաթճըքի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են։

ՎԻԹԱԼԻՍ ՓԱՇԱՅԻ յուղարկաւորութիւնը երէկ կատարուելով մարմինը տունէն՝ Թագսիմի մօտ՝ հանդիսաւոր կերպով տարուեցաւ Սէնթ Անթուան եկեղեցին։ Թափօրին առջեւէն կ'երթար Բերայի ջրհանկիր զօրքերու գումարտակ մը։ Դագաղը ծածկուած էր բազմաթիւ պսակներով։ Յուղարկաւորութեան ներկայ էին օսմ. ծառայութեան մէջ գտնուող ֆրանսացի ու գերմանացի զինուորականներ, դեսպանատանց պաշտօնեաներ և այլն։ Մարմինը թաղուեցաւ Ֆէրիգիւղի գերեզմանատան մէջ։

ՊԷՐՈՒԹԷՆ կը գրեն թէ երկու շաբաթ առաջ հոն հասած Խտիվէէի շոգենաւէ մը մեծարժէք ապրանքներ փախցուած ատեն, մաքսային պաշտօնեաներու կողմէ բռնուեր են։

ՁԱԹԱԼՃԱՅԻ հաշուակալ կարգուեցաւ Գըրշէհրի հաշուակալ Իպրահիմ Էտհէմ էֆ.։

ՓՈԹՈՐԻԿԸ — Օտեսայէն կը հեռագրեն թէ քանի մը օրէ ի վեր Սեւ ծովի մէջ ձիւնախառն սաստիկ փոթորիկ կը տիրէ։ Շատ մը նաւեր ընկղմած և մարդեր խեղդուած են։

—Կուրճի Ընկերութեան Օտեսա շոգենաւը որ երէկ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեց, Տրապիզոնէն Կիրասոն երթալու միջոցին սաստիկ փոթորիկի բռնուելով, ալիքները շոգենաւին մէջ լեցեր են, որով բեռցած ապրանքները շատ վնասուած են։

—Անցեալ շաբթու օսմ. առագաստանաւ մը որ 400 պարկ ալիւր բեռցած էր, փոթորիկի բռնուելով, Կիպրոսի առջեւ ցամաք ինկեր ու խորտակուեր է, սակայն նաւապետը ու նաւաղները ազատուեր են։ Ապրանքները ապահովագրուած էին։

—Սեւ ծովի մէջ օսմ. խոշոր առագաստանաւ մը ընկղմեր է։ Այդ նաւը Պաթումէն ճամբայ ելած էր քարիւղ բեռցած։

—Սիսի մէջ ու շրջակաները անցեալները երեք օր շարունակ անձրեւներէ ետքը թիզ մը ձիւն տեղացեր է։

—Գոնեայի մէջ ալ ձիւն տեղացած եւ ջերմաչափը զերոյէն վար 12 աստիճան իջած է։

—Վերջերս Պէրութի, Դամասկոսի եւ Լիբանանի քանի մը քաղաքներուն մէջ յորդահոս անձրեւներ տեղալով հեղեղներ գոյացեր, մարդեր խեղդուեր, տուներ փլեր և արտեր ու պարտէզներ վնասուեր են։ Դամասկոսի մէջտեղէն անցնող գետը յորդելով ջուրերը երկու կողմ տարածուեր են. տուներու և խանութներու մէջ շատ մը ապրանքներ փճացեր են։ Ջաղացքներու մէջ գտնուած ալիւրները հեղեղներէն տարուեր և բազմաթիւ անասուններ կորսուեր են։ Խեղդուած մարդերէն զատ, որոնց թիւը տասերկուքի կը հասնի, քանի մը հոգիներ ալ տուներու փլատակներուն տակ մնացեր ու մեռեր են։ Դամասկոսի ռէժիի մթերանոցն ալ ողողուելով երեք հազար ոսկիի ծխախոտ փճացեր է։

ԻԶՄԻՏԻ նաւարանէն ծովը իջուցուած Քէօսաֆ մարտանաւը ունի 121 ոտք երկայնութիւն և 18 լայնութիւն։

ՄԱՐԱՇԻ նախորդ կառավարիչ Սալիհ Սաֆի փաշա առջի օրը մեռաւ և մարմինը թաղուեցաւ Ֆաթիհի մզկիթին բակին մէջ։

ԲՈՒՐԴ.— Մէկ շաբթուան մէջ Կ. Պոլսէն Լոնտոն ղրկուած են 80,000 օխա չմաքրուած բուրդ։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ Րըտվան փաշա հիւանդ ըլլալով քանի մը օրէ ի վեր բացակայ կը գտնուի իր պաշտօնատեղիէն։

ԵՐԷԿՈՅԹ.— Ֆրանսական դեսպանատան գործակատար Պ. Պասթ երէկ իրիկուն երեկոյթ մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան դեսպանական մարմնէն բազմաթիւ հրաւիրեալներ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ քննիչ (էնսբէքթէօր) կարգուած է նոյն վարչութեան պաշտօնեաներէն Հագգը պէյ։

ԱՏԱՆԱՅԻ կուսակալը որ քննական պտոյտի համար Մէրսին գացած էր, երկուշաբթի օրը Ատանա դարձեր է։

ՊՈՒԼԿԱՐ լրագիրները կը հերքեն այն լուրը թէ ծխախոտը մենավաճառի պիտի վերածուի։

—Պուլկար կառավարութիւնը, խնայողութեան համար, որոշեր է փակել տասնըութ հիւանդանոցներ, ուր աղքատները կը դարմանուին։

ԻԶՄԻՐԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.— Իզմիրէն կը գրեն երեքշաբթի օրուան թուականով.

Աֆիոնի հրապարակը անորոշ է, աւելի անկման հակամէտ։ Վերջացող շաբթուն 66 կողով ծախուեցան 75-78 ղրուշի։ Վաճառականներէն ոմանք նախամեծար կը համարին իրենց ապրանքները Անգլիա կամ Ամերիկա ղրկել քան թէ այդ գիներով վաճառել։ Պատրաստ կայ 2,120 կողով. անցեալ տարի 2,188 կողով կար։ Մինչեւ հիմա ժամանած են 2,288 կողով. իսկ անցեալ տարի այս միջոցին 1099 կողով հասած էին։ Խաշխաշին վրայ բաւական լաւ գործեր կ'ըլլան արտածման համար։ Անցեալ շաբթու ծախուեցան 34,000 կենդինար՝ $47\frac{3}{4}$—$51\frac{1}{2}$ ղրուշի։ Գարիի հրապարակը հանդարտ էր, 56,000 քիլէ ծախուեցաւ 11—15 ղրուշի, մէճիտիէն քսան ու կէսէն։ Պատրաստ կայ 200,000 քիլէ։ Ցորենի գինը նոյն է 2-3 փարա իջաւ։ 10,000 պարկ ծախուեցաւ՝ 53-75 փարայի, մէճիտիէն 33 ղրուշէն։ Պատրաստ կայ 75,000 պարկ։ Եգիպտացորենի, հաճարի և վարսակի վրայ գործ չեղաւ։ 200 հակ բամպակ ծախուեցաւ 250 ղրուշէն։ Չամիչի հրապարակը հանդարտ է, վասն զի ընտիր ապրանք չկայ, 2500 կենդինար Սուլթանիէ չամիչ ծախուեցաւ՝ օխան 47-180 փարայի։ Սեւ չամիչ չծախուեցաւ։

ԱՅՎԱԼԸՔԻ մաքսատան դէտերու պետը Մէհմէտ էֆ., կ'ըսէ Իգտամ, վաճառականներէն դրամական պարգեւ ստացած ըլլալուն համար հարցաքննութեան ենթարկուեր է։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Երէկ, Սիրքէճիի կողմը բնակող հրեայ կին մը, տանը մէջ եղած կռուէ մը զգածուելով, ինքզինքը ծովը նետեց, բայց ազատուեցաւ։

ԲԵՐԱՅԻ Այիթրիատա եկեղեցիին քարտուղարը զեղծումներ գործած ըլլալուն համար պաշտօնանկ եղեր է։

ՊՈԼՍՈՅ Պալըք Բազարի կողմը, գինետան մը սպասաւորը՝ Սէրաֆիմ՝ երէկ խանութին պատուհանէն վար ինկնալով վիրաւորուեցաւ։

ՖԵՆԷՐԻ մէջ, երէկ, ձիավար Հասան ձիէն վար ինկնալով վիրաւորուեցաւ։

ԽՈՒԼԵՐՈՒՆ.—Հարուստ կին մը որուն խլութիւնը և ականջներուն բզզիւնը բժշկուած էր Նիքօլսըն հաստատութեան արհեստական թըմբաններովը, այդ հաստատութեան նուիրած է 25,000 Ֆր. որպէս զի այն բոլոր խուլերը որոնք միջոց չունին յիշեալ թըմբաններէն գնելու, կարենան ձրիաբար ստանալ։ Դիմել այդ հաստատութեան (Institut) հասցէին Longcott, Gunessbry. London W.

Պ. ՀՕԿ, առաջնակարգ դեղագործ ԲԱՐԻԶԻ, կը ծանուցանէ բոլոր դեղագործներուն և հասարակութեան թէ ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂԸ զոր ինք կը պատրաստէ, պէտք է ծախուի եռանկիւն սրուակներով, իբր ԳՈՐԾԱՏԱՆ ՊԻՏԱԿ ունենալով ՍՐՈՒԱԿԻ ԱՅԴ ՁԵՒԸ՝ զոր դատարանները արտօնած են իրեն՝ ներկայացնել ամէն երկրի մէջ։ ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ թէ այդ տեսակ եռանկիւն սրուակներով ծախուած ուրիշ ո՛ և է իւղ իր ԳՈՐԾԱՏԱՆ ՊԻՏԱԿԻՆ մէկ ԿԵՂԾԸ պիտի ըլլայ, և բոլոր անոնք որ այս տեսակ բան մը ընեն պիտի ենթարկուին այն պատիժներուն՝ որոնք սահմանուած են ԿԵՂԾՈՂՆԵՐՈՒՆ համար։ 5—6

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Ս. Պատրիարք Հայրը՝ իր հետն ունենալով Ա. գործակատար Տ. Ներսէսեան Տիգրան էֆ.ն՝ ժամ 8ին կայս. պալատ գնաց։

Յետոյ, Ն. Ամենապատուութիւնը Գուրուչէշմէ երթալով, այցելութիւն տըւաւ Դատական Նախարար Բարձր. Ապտիւրրահման փաշային և տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան խնդրին վրայ։

—Մէրսինէն կը գրեն մեզ դեկտ. 7 թուականով, թէ Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ՝ կառավարիչ Զիա փաշայի կողմէ կոնսուլաց պաշտօնական հրաւէր ուղղուած ըլլալով հոգեւոր ներկայացուցիչներուն, Տ. Խորէն Ծ. Վ. Դիմաքսեան՝ ընկերակցութեամբ Տ. Յովհաննէս քահանայի, Թաղ. Խորհուրդի անդամներուն և երգեցիկ սաներու, կառավարական պաշտօնատունը գացեր և շնորհաւորութիւններ մատուցեր ու մաղթանքներ ըրեր է։ Կառավարիչ փաշան սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրեր է։

—Պարտիզակի մեր թղթակիցը կը գրէ մեզ. «Այս շաբթու գիւղէս մեկնեցաւ Միս Ճէնքինս, որ տարիներէ ի վեր գեղիս Որբանոցին մէջ կը ծառայէր օգտակարապէս։ Ինքը բնիկ Կալլէսցի, եկած էր հոս յատկապէս որբախնամ գործին համար։ Որբանոցը այցելողները զարմանքով կը դիտէին այդ ազնուական անգլուհիին խոնարհ ոգին և գործելու ջերմեռանդութիւնը։ Պզտիկներուն կը տանէր ամէն տեսակ մայրական խնամք, և երբեմն կը մտնէր անանկ գործերու մէջ, զորս մեր շատ մը նազելափայլ օրիորդները՝ հեռուէն իսկ դիտել չհաճէին։ Իր մեկնումը մեծ ցաւ պատճառած է որբերուն և Որբանոցին հետ առնչութիւն ունեցողներուն։ Ազնիւ անգլուհին անքան ջերմօրէն կը սիրէր մեր պզտիկները որ հեծկլտալով միայն կրցած է միաք բարով ըսել անոնց, յոյս յայտնելով միանգամայն որ օր մը վերստին իրենց հետ ըլլալու մխիթարութիւնը ունենայ այս Որբանոցին մէջ։ Միս Ճէնքինս՝ անձնուիրութեան սքանչելի օրինակ մը թողած է հոս իր անմիջական շրջանակին և գեղացիներուն վրայ։ Հետը կը տանի մեր որբուկներուն անկեղծ շնորհակալութիւնները և խորին յարգանքները։»

—Բարիզի հայ ուսանողներուն վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն մեզ դեկտ. 13/25 թուականով.

«Պ. Հրանդ Համամճեանի յաջողութեան չափ,—որ ատամնաբուժական վարժարանին մէջ քննութիւն անցընելով առաջին մրցանակ ստացած է գործնական աշխատութեանց, քլինիքի և դասընթացքներու ջանասիրութեան համար,—ուրախալի լուր մըն ալ Մշեցի Տիգրան Դիմաքսեանի յաջողութիւնն է, որ կարողացաւ այս տարի Կամուրջներու և Ճամբաներու Բարձրագոյն Վարժարանը մտնել ճարտարագէտ ըլլալու համար։ Այս պատանին, որ դեռ հազիւ 21 տարեկան է, բոլորովին նիւթական անձուկ վիճակի մը մէջ Բարիզ հասնելով, գրեթէ երկու տարի անխոնջ և անվհատ կերպով աշխատելէ յետոյ վերջապէս կրցաւ բանալ Ecole des Ponts et Chausséesի դռները իր առջեւ։ Պ. Տիգրան Դիմաքսեան իր յարատեւ աշխատութեան և իր նիւթական անձուկ վիճակին համար ամէն կրթասէր Հայու գնահատութեան և օժանդակութեան արժանի է։

Քանի որ Կամուրջներու և Ճամբաներու Վարժարանին վրայ կը խօսինք, յիշենք թէ այս դպրոցական շրջանին վերջը, նոյն վարժարանէն ingénieur պիտի ելլեն երկու հայ երիտասարդներ՝ Պ. Պ. Խաչիկ Սարգսեան և Նէտուրեան։

«Տխուր լուր մըն ալ։ Այսօր կը լսենք և ամենայն վերապահութեամբ կը հաղորդենք թէ հայ բժշկական ուսանողներէն Պ. Վարդանեան, որ իր ուսմանց վերջերը կը գտնուէր, մեռեր է։»

—Ուսումն. Խորհուրդին շաբաթական նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի Ղալաթիա, ատենապետութեամբ Յ. Դուրգէն էֆ.ի։ 1. Խորհուրդը իր սոյն նիստին մէջ շարունակեց իր աշխատութիւնները գաւառական ազգային վարժարանաց ընդհանուր վիճակացոյցի պատրաստութեան մասին, և այս առթիւ նկատողութեան առաւ նաեւ վերջին անգամ Պրուսայէ և Գաղատիայէ հասած վիճակացոյցերը։ 2.- Նկատելով որ Դաւթեան Գործակալութեան կողմէ վերջին անգամ հրատարակուած յայտագրին մէջ «Հարցարան» մը զետեղուած է, որով գաւառական վարժարանաց հոգաբարձութիւններէն և տնօրէններէն տեղեկութիւններ կ'ուզուի ընդհանուր վիճակացոյցի մը պատրաստութեան համար, և նկատելով որ այդ տեսակ աշխատութիւն մը ըստ օրինի կեդր. Ուսումն. Խորհուրդին կը պատկանի, որոշեց ազդարարել յիշեալ Գործակալութեան, որպէս զի ջնջէ այդ «Հարցարան»ը իր յայտագրին մէջէն։ 3.-Ազգ. վարժարանաց մէջ իբր դասագիրք գործածութիւնը արտօնուելու համար «Ամալթէրզիւր» անուն ոտանաւոր հաւաքածոյ մը ներկայացուած ըլլալով, պատշաճ չդատուեցաւ վաւերացնել զայն։

—Տրապիզոնի Ս. Օգսենտ եկեղեցիին մէջ պատահած հրդեհի լուրին հետ, զոր հաղորդեցինք երէկ իր ցաւալի մանրամասնութիւններով, մեր թղթակիցը տեղեկութիւններ կու տայ նաեւ թատերական ներկայացումներուն վրայ, զորս կու տայ այնտեղ՝ Մնակեան թատերախումբին մէկ մասը։ Նախորդ շաբթուն քաղքին ազգ. երկսեռ վարժարաններուն ի նպաստ ներկայացում մը տրուեր է, հանդիսականներու խուռն բազմութեամբ։ Զուտ հասոյթ գոյացեր է 30 ոսկի։ Ալեքսանեան էֆ. հրաժարեր է իր ստանալիք վարձքէն՝ դպրոցներուն թողլով զայն։ Ներկայացում մը տուեր է նաեւ Հայ Հռոմէական աղքատներու օգտին։ Թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ Տրապիզոնցիները ընդհանրապէս գոհ մնացեր են խումբին բոլոր ներկայացումներէն՝ դրապէս յայտնելով իրենց համակրանքը։ Ալեքսանեան էֆ., Տիկին Հէքիմեան և իրենց ընկերացող միւս դերասաններն ու դերասանուհիները որոնք երկու ամիս մնացած էին Տրապիզոն, ճամբայ ելեր են մայրաքաղաք դառնալու համար։

Յառաջիկայ Ս. Յակոբայ տօնին կիրակի օրը հրաւիրուած է Ս. Երուսաղիմայ Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Գէորգ Ս. Եպիսկ. Երեցեան, Ս. Պատարագ և պաշտօն մատուցանելու ի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ, վասն հոգւոյ Թաղիս երկսեռ վարժարանի հիմնադիր երջանկայիշատակ հոգելոյս Տ. Յակոբ Սրբազան Սերովբեան Պատրիարքի։

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Սկիւտար Սելամիէ

Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ

Ն. ՎԱԼԻՏԷԵԱՆ — Խ. Մ. ԱԼԱՃԱՎԷՐՏԻՕՂԼՈՒ

15 դեկտ. 1899

Իսկիւտար Սելամիէ

Այրի Տիկին Մարիցա Թէլեան և զաւակունքը, Անտոն, Միհրան և Սիմոն էֆէնտիք Թէլեան, ինչպէս նաեւ համայն Թէլեան, Մարկոսեան, Փափազեան եւ Գափամաճեան ընտանիքները և ազգականները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը ՄԱՐԿՈՍ ԷՖ. ԹԷԼԵԱՆԻ որ յետ կարճ ատեն հիւանդութեան կնքեց իր մահկանացուն ծաղիկ հասակի մէջ։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, կիրակի, 19/31 դեկտ. ի ժամ 7 (Ը. Թ.) ի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Գուրուչէշմէի, ուրկէ հանգուցելոյն մարմինը պիտի փոխադրուի և ամփոփուի նոյն գիւղին ազգային գերեզմանատունը։

Արնաւուտքէօյ 18/30 դեկտ. 1899։

Ծանօթ.—Շիրքէթի շոգենաւը կամուրջէն կը մեկնի ժամը 6½ին (Ը. Թ.)։

ԼՈՅՍ Զաւեշտաթերթի 2նդ թիւը հրատարակուեցաւ այսօր հետաքրքրաշարժ ձօնի պարունակութեամբ.—Տարեկան 5. վեցամս. 25 և հատը 1 ղրշ։

Դիմել առ Մարտիրոս Տէօքմէճեան, տնօրէն Լոյսի, Նորատունկեան խան, Ղալաթիա։

ԹՂԹԱԲԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

(Դեկտեմբեր 27ի թերթերէն)

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ.— Լորտ Սոլզպըրի անձնական առաջին քարտուղարն ալ, իբր տեղակալ կամաւորներու, Հարաւային Ափրիկէ կ'երթայ։

—Հնդկաստանի կառավարութիւնը թէև ուզեր է նոր զինուոր տալ, սակայն բրիտանական կառավարութիւնը չուզեր առայժմ զինուոր առնել Հնդկաստանէն, ուրիշ բան է եթէ անակնկալ դժուարութիւններ ծագին։ Անգլիոյ կառավարութիւնը կ'ուզէ նոր խումբեր ղրկել Հարաւային Ափրիկէ՝ իբր հետազօտիչ ծառայելու համար։

—Հարաւային Նոր Կալլէսէն (Աւստրալիա) ենթասպաներ պիտի ղրկուին Բարկէյսոյ Գունդը։

—Կուրքօ զօրավարին որդին՝ Կուրքօ գնդապետը Թրանսվալ կ'ուղեւորի, ուր Պօէրներու գունդի մը հրամանատարութիւնը պիտի վարէ։

—Զուլուներոյ կարմիր Խաչէն երեսուն երեք հոգի Բոռ Սայիտ կը գտնուին, ուրկէ Թրանսվալ պիտի երթան։

—Պ. Չըրչիլի փախուստին համար Բըրէթորիայի կառավարութիւնը քննութիւն կատարել կու տայ, կ'ըսուի թէ Պ. Չըրչիլ կնոջ հագուստով ծպտեալ փախեր է։ Պօէր կառավարութիւնը կ'ուզէ Պ. Չըրչիլը ձեռք անցընել, միայն անոր մեղսակիցները գտնելու, և յետոյ զայն թող տալու համար։

—Պօէր հրամանատար Մէյլէն որ անգլիական Բէճէլօրէ մարտանաւին մէջ բանտարկուած էր, փախեր է։

—Դեկտ. 20ին Պօէրները ռմբակոծեր են Լէտիսմիթը։ Զինուոր մը մեռեր է և երկուք ալ վիրաւորուեր են։ Պօէրները կը զօրացնեն իրենց դիրքը Պուլուանա Հիլի վրայ։

—Շիվլիէն, Սըր Ռըտվէրս Պըլըրի բանակետղը, կը հեռագրեն թէ Անգլիացիները դեկտ. 20ին ռմբակոծեր են Պօէրներուն դիրքը՝ Թուկելայի միւս կողմը. բայց Պօէրները թէեւ բազմաթիւ, չեն պատասխաներ։

—Կաթաքրէ զօրավարին ձիերուն մէջ հիւանդութիւն ծագած է։

—Մոտտէր-Րիվըրի անգլիական զինուորները թանչէք կը պառասին։

—Մոտտէր Րիվըրի մէջ, դեկտ. 19ին, անգլիական նաւային թնդանօթի մը ռումբը բազմաթիւ Պօէրներ սպաններ է։ Պօէրները չեն կրնար մէջ տեղ ելլել, վասն զի Անգլիոյ նաւային թնդանօթները կրակ կ'ընեն Պօէրներուն դիրքին վրայ։

—Եգիպտոսի Խտիվը դեկոյցով մը շնորհակալութիւն յայտնեց Լորտ Քիչնէրի, այն ծառայութիւններուն համար զորս այս վերջինը Եգիպտոսի մատուցած է Սուտանի յաղթանակովը։ Խտիվը երջանկութիւն կը մաղթէ Լորտ Քիչնէրի՝ իր նոր ասպարէզին համար։ Լորտ Քիչնէր ալ դեկոյցով մը շնորհակալութիւն յայտնեց եգիպտական բանակին՝ այն աջակցութեան համար զոր ութ տարի ընծայած էր իրեն, նաեւ շնորհաւորեց բանակը, պատերազմի դաշտին վրայ գործած քաջութիւններուն համար։

—Լորտ Միթուըն կը հերքէ այն լուրը թէ Մոտտէր-Րիվըրի ճակատամարտին իրիկունը ութսուն վիրաւոր Պօէրներ սպաննուած ըլլան տան մը մէջ։

Հեռագիր

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ, 29 դեկտ.— Քէյփթաունէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Ափրիքանտէրները բացարձակապէս ապստամբած են։ Կացութիւնը ծանր է, վասն զի ապստամբութիւնը ընդհանուր կ'երեւայ։

—Նաթալէն առնուած վերջին լուրերու նայելով, Սըր Ռըտվէրս Պըլըր պատրաստուեր է նահանջել մինչեւ Բիէթըրմարիցպուրկ։

—Հակառակ լաւատես զրոյցներու, Լէտիսմիթի կացութիւնը բոլորովին յուսահատական կ'երեւայ։

—Այս օր կէս օրէն ետքը առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Մոտտէր-Րիվըրի շրջակայքը կատարուած արիւնալի ճակատամարտէ մը ետքը, Լորտ Միթուըն պարտաւորուեր է նահանջել և գետին հարաւային կողմը քաշուիլ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԲԱՐԻԶ.— Լուարի ամբողջ հովտին հանքային գործաւորներն ալ դադրեցան աշխատելէ։ Իրաւարարութեան համար փորձ մը պիտի ըլլայ։ Անկարգութիւն չը պատահեցաւ։

—Գերագոյն Ատեանին մէջ այսօր շարունակուեցաւ պաշտպան փաստաբաններուն յայտարարութիւնները։ Ատեանը որոշեց կիրակի ալ գումարուիլ, որպէս զի երեքշաբթի օրը կարենայ խորհրդակցիլ և իր վճիռը արձակել։

—Ֆրանսական նաւատորմին յաւելման ծրագրին ծախքերու գումարը 400 միլիոն Ֆր. կը հաշուուի։

—Երէկ իրիկուն ազգային կուսակցութեան պատկանողները միթինկ մը գումարեցին, ուր նախատինքներ եղան Գերագոյն Ատեանին և Նախարարութեան դէմ։ Միջադէպ չպատահեցաւ։

«ՓԻՆԻՕՆ»Ի ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կ. Պոլսոյ Երաժշտական Ընկերութեան վերջին նուագահանդէսը չքեղ հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցաւ հինգշաբթի գիշեր, Բերա, Իւնիօն Ֆրանսէզի ընդարձակ շէնքին մէջ։

Չեմ գիտեր թէ կիներուն մարդիկ ինչո՞ւ միշտ գէշ աչքով կը նային, առանց բառախաղի, այսինքն թէ ինչո՞ւ հաշտ աչքով չեն նայիր անոնց, քանի որ մարդս կեանքի ամէն պարագաներուն՝ կնոջ ներկայութենէն գանգատելու պատճառ մը չունի կարծեմ. ընդհակառակը։ Եթէ այդ մասին ո և է կասկած յայտնուի, Իւնիօնի նուագահանդէսը իր հաճելիաւոր ճրագներով լուսաւորուած սրահներէն աւելի փայլուն ապացոյց մը պիտի ըլլա՞յ, երբ ըսեմ թէ կիներուն երփներանգ շրջազգեստներուն և փայլփլուն գլխարկներու փետուրներուն, ծաղիկներու բուրումներուն եայլն շնորհիւ միայն, 300է աւելի սեւազգեստ երիկ մարդոց մէկ սրահի մը մէջ համախմբումը իր ջղերու դպչելու հանգամանքէն մասամբ մերկացած էր։ Ուսամերկ կիներ չկային բնաւ, բայց անոր փոխարէն սպիտակ plastronը որ վերէն վար սեւ սեւ հագած արանց կուրծքին վրայ չէր շիտակ tableauի մը տեղ պատրանքը կու տայ, դարձեալ կիներու շնորհիւ հանդուրժելի դարձած էր։ Անշուշտ Լեվանթենի մը ներշնչեալին հանդիսատես եղած էք. այն մեռելաթաղը սգալից ու խորոտ որոնք այդ արարողութեան կը մասնակցին, բոլորն ալ ծանօթ դէմքեր են և չեն փոխուած բնաւ. կարծես մահուան հետ պայմանագիր մը կնքած են ուրիշները թաղելու փոխարէն իրենք բնաւ չթաղուելու համար։ Գրեթէ նոյն բանն է Իւնիօնի նուագահանդէսը յաճախող երիկ մարդոց համար, նոյն դէմքերն են միշտ, և գրեթէ միեւնոյն տեղը նստած, սեւ լաթեր եւ ճերմակ չալիկ, croque mortի մը համազգեստը։

* * *

Նուագահանդէսին ուղեգծային մասին վրայ կարծիք չպիտի յայտնեմ և գիտէ՞ք ինչո՞ւ. այն գերազանց և անվիճելի պատճառաւ որ նուագէն բան չեմ հասկնար, գէթ արուեստի տեսակէտով։ Նոյն խոստովանութիւնը չպիտի ընեմ սակայն երգի մասին, զի կ'ըսեն թէ՝ ըստ Շիլլէրի՝ թէեւ Շիլլէր այդպէս բան ըսած չէ իր գրուածներուն մէջ, չար մարդերը երգ չունին, մինչդեռ ես չար չեմ գոնէ այնպէս համոզուած եմ։ Ուստի Տիկին Թէոտորիտի մասին, որ երգեց գերազանց բաներ, սիրոյ ալէլուեան, կը լսէք, ընթերցող Հայր Սուրբ կամ Տէր Հայր, այո, սիրոյ ալէլուեան, alléluia d'amour, այնպիսի շեշտերով որ մարդը կը լացնէ, եթէ սակայն ինծի պէս միշտ խնդալու հակամէտ չըլլայ ան։ Ի՞նչ հարկ կայ, Տիկին Թէոտորիտ[illegible] ալ կու լար արդէն, լաց մը որուն արցունքները իր խոշոր, բայց [illegible] աչքերը [illegible] և ձայնը անգամ [illegible] բայց վերջապէս ող[illegible] մը կը կցկտրէր։

[illegible] այնպէս թերաւ որ իր քովը ին[illegible] Օրիորդ Սիմոնիտէսի ճիչդ քովիկը, այն ճարտար երգչուհին որ Իւնիօնի նուագահանդէսներուն կը մասնակցի պարբերաբար։

Այդ դրացնութիւնը թանկագին ծառայութիւն մը մատոյց ինծի, առանց խօսելու երկրորդ օգտակարութեան մը վրայ որ լոկ ինծի անձնական է,—գեղեցիկ օրիորդին մօտ գտնուելու հաճոյքը։ Առաջին ծառայութիւնը եղաւ ճիշդ այն զոր Հայ-Հռոմ մը վայելած էր Յոյն եկեղեցւոյ մէջ։ Քարոզիչը յունարէն քարոզ մը կը խօսէր, եկեղեցիէն ելլելուն մեր յունադաւան ազգակիցը անդադար կը գովէր քարոզչին պերճախօսութիւնը և երբ իրեն հարցուեցաւ թէ յունարէն չհասկնալով ի՞նչպէս կրնար գնահատել այդ քարոզը, պատասխանեց թէ քովինս ըսաւ որ καλο ινε։ Օրիորդ Սիմոնիտէս ալ անդադար կ'ըսէր. [illegible], [illegible]։ Լաւ, լաւ. Տիկին Թէոտորիտի լաւ կ'երգէր, կասկած չի կայ այդ մասին։ Երեւակայեցէք անգամ մը կին մը, և մրցակից կին մը, կ'ընէ կնոջ մը մրցակիցի մը նկատմամբ այնպիսի խոստովանութիւն մը որ կին արմատը, ըլլայ ամէնէն հրեշտակայինը, միտքով անգամ չուզեր կամ կարող չէ ընել։ Պէտք է ուրեմն որ Օրիորդ Սիմոնիտէս ըլլայ իր սեռին մէջ բացառութիւն մը որ ընդհանուր օրէնքը կը հաստատէ կամ Տիկին Թէոտորիտէսի տաղանդը ճշմարտութիւն մը որ նախանձի ներքին բոցերը արհամարհելու ընդունակ է։ Կին Կալիլէ մը ստեղծելու կարողը։

Տիկին Կոսսէռ որ դաշնակ կ'ածէր, նըմանապէս ճարտար վարպետի մը տաղանդը ցոյց տուաւ և թէեւ Չէնթլօ, Րիծօ, Տալօլիօ, Շվարց և միւս արուեստագէտներու մասին ո և է կարծիք չյայտնելու որոշ դիտումս յայտնած էի, միայն Պ. Սինանեանի համար բացառութիւն մը պիտի ընեմ և պիտի ըսեմ թէ իր ծանօթ տաղանդը իբր հայ արուեստագէտ՝ կրկին անգամ այս տողերուն մէջ հաշակելը հաճոյք մըն է ինծի համար։ Միակ պակասութիւնը որ կարելի է վերագրել Պ. Սինանեանի, եթէ այդ բանը պակասութիւն մը չի նկատեր ինծի համար, իր ջութակ բռնելու ձեւն է։ Յայտնի է թէ արուեստաւորը Հայ մըն է որ բնաւ ձեւերուն և արտաքին կերպարանքին կարեւորութիւն չի տար և իր արուեստագիտական ներշնչման տակ կարծես ջութակին և ճպոտին հետ կը մաքառի ու կը կռուի, յաղթանթամ կազմուածքի և արեւելքցիի բոլոր թափովը, մինչդեռ իր օտար ընկերները Լեւանթէնի գրեթէ կանացի երկչոտութեամբ կը կատարեն գէշ կամ աղէկ իրենց դերը։

Պէտք է խոստովանիլ նմանապէս թէ Հայ ընկերութիւնը պատուաւոր և բազմաթիւ մասնակցութիւն մը ունեցաւ, ինչպէս գրեթէ միշտ, նմանապէս հինգշաբթի երեկոյեան հանդէսին հանդիսատեսութեան. գրեթէ բոլոր ծանօթ ընտանիքները հոն էին։ Զ. Ե.

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՈՒՔԸ

Այս գիշերուան յայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ Cendrillon որ մեծ ընդունելութիւն կը գտնէ։ Վաղը ցորեկ՝ զբօսալի մատինէ։ Չորեքշաբթի գիշեր 8րդ սուառէ տիպլօմաթիք։ Ի մօտոյ սինեմաթօկրաֆը պիտի սկսի։

Յառաջիկայ երկուշաբթի, Եւրոպացոց տարեգլխուն առթիւ, Ղալաթիոյ սակարանը գոց պիտի ըլլայ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	25
Ամէնէն բարձր գին	»	24	25 1/2
Ամէնէն վար գին	»	24	22
Ռումէլիի Երկթ. զոյգ.	Ֆր.	125	12
Ամէնէն բարձր գին	»	125	37
Ամէնէն վար գին	»	124	50

ԲԱՑՈՒՄ 18 Դեկտ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Գ.	Ք. Կ.	24	28
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	125	25
Օսմանիէ		411	—
Ռէժի		282	—
Օսմ. Պանքա		12	50
Թիւթիւն Ժէնէրալ Օթոմ.		2	34
Երկրագործական Պանքա		—	—
Յօս. Օթ. Շանժ է Վալէօռ	Ա. Ո.	3	14
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	30
Թրամուէյ բաժնեթ.		105	—
» ժուիսանս		210	—
» պարտաթ.	Ֆր.	485	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	—	—
Թարաֆ Կ. Պոլսոյ	»	478	—
Թրանսվալ	»	52	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	30
Անգլիական ոսկի	»	110	37
Բօյ էմբէրիալ	»	89	20
Քըրմըզ	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	03
Մէթալիք	»	94	20
Բուպլի Ըղթաղրամ	Օ. Ո.	8	58

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	10
» » » չէք	»	111	—
Բարիզ » »	Ֆր.	23	20
» » » չէք	»	22	98
Պէրլին անտոկաս չէք	Մարք	—	—
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	—	—

ՀԻՆ ԳԻՆԻ Երեսունըութ տարուան, բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած նոր ապաքինածներու և անարիւնութիւն ունեցողներու։ Դիմել Օրթագիւղ հանգուցեալ Մուխթար Յակոբ աղայի տունը։

ԷՔԻԹԱՊԼ

Ամերիկեան ապահովագրական ընկերութիւն կենաց
Աշխարհիս էն հարուստ և էն հզօրը

Տնօրէն Թուրքիոյ, ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Անանիատի խան

Ի դէպ մահու ապահովագրութիւն
Միայն 20 տարեվճարով
Մահուան պարագային տարեվճարը կը դադրի
(Vie 20 primes)

ՕՐԻՆԱԿ

Տարիք 35. գումար 100,000 ֆրանք ի դէպ մահու վճարելի

Ուրիշ ընկերութեանց Թարիֆի համաձայն տարեվճարն է	ֆր.	4140
Էքիթապլ ընկերութեան	»	3408
Տարեկան տարբերութիւն ի նպաստ Էքիթապլի	ֆր.	732
20 տարուանմէջ	»	14640
100ին 5էն բաղադրեալ տոկոսով	»	25414

Այսինքն աւելի քան 6 տարեվճարի խնայողութիւն մը
Ի ՆՊԱՍՏ ԷՔԻԹԱՊԼԻ 489

ԱՄԷՆՈՒՆ ՕԳՏԱԿԱՐ

Ամէն ոք կրնայ իր կեանքը ապահովագրել կամ զաւակներուն օժիտ կամ դրամագլուխ հայթայթել շաբաթական վճարումներով, սկսեալ 2 դահեկանէ, և այս ամէնը առանց բժշկական քննութեան։

Այս տեսակ ապահովագրութիւն գործադրողն է

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԴՈՐԻԱ

կենաց համար և արկածներու դէմ ապահովագրական ընկերութիւնը, Քահմնեալ արքայական հրամանաւ 1853ին

	Ֆրանք
Դրամագլուխ և պահեստ	239,189,580
Ապահովագրեալ դրամագլուխ	870,644,476

«ՎԻՔԴՈՐԻԱ-ԱՐԿԱԾ»

Միմիայն մէկ տարի շաբաթական մէկ ֆրանք վճարելով մարդ ցկեանս կ'ապահովագրուի ընդունելու համար

1. 10,000 ֆր. եթէ մահ պատահի։ 2. 15,000 ֆր. ի հասոյթ մը, եթէ խեղութիւն պատահի։ 3. 200 օր, 5 ֆր. ամէնօրեայ հատուցումը ի դէպ առժամանակեայ խեղութեան ծովու կամ երկաթուղւոյ, Թրամվէյի և Թիւնէլի արկածներու հետեւանքով։

Բոլոր Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ
Ցակոբեան խան Թիւ 71 Ղալաթիա
Ընդհանուր գործակալութիւն
Ցակոբեան Խան 12, 13 Կ. Պոլիս
Կը փնտռուին գործակատար-պաշտօնեաներ:
Դրամատուն՝ Օսմ. Կայս. Պանքան
453 39—39

ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԵՆԷ ԶՈՒՐԿ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թիթեւ կերպով պաղ առնելով, կամ խիստ պաղ ըմպելի մը խմելով և կամ քրտնած մարմնով հովին դէմ կենալով և դեռ այս կարգի շատ մը աննշան պատճառներով մարդս շատ անգամ հարբուխի ենթարկուելով կը սկսի հազալ ու տառապիլ։ Եւ եթէ ենթակային կազմուածքը ընդունակութիւն ունի, հազերը կամաց կամաց կը տեղաւորուին։ Առողջութեան յարգը գիտցող մարդը ահաւասիկ այս թեթեւ կարծուած պարագաներուն մէջ է որ, պէտք է փութայ անձը պաշտպանել վտանգաւոր հետեւութիւններէ. որովհետեւ ծանօթ ճշմարտութիւն մըն է որ հարբուխն ու հազը երբ երկար ժամանակ անխնամ ձգուին, վտանգաւոր հետեւանքներ կ'ունենան և մինչեւ իսկ թոքախտ կրնան պատճառել։ ՔՕՆԵԷՅԻ ՔԱՊՍԻՒԼՆԵՐԸ հրաշալի ազդեցութեամբ կը բուժեն չնչառական գործարաններու յատուկ հիւանդութիւնները, հազը, հարբուխը, կրծատապը, դժուարաշնչութիւնը, պրօնշիթը, թոքի բորբոքումը և բոլոր այս կարգի հիւանդութիւնները։ ՔՕՆԵԷՅԻ ՔԱՊՍԻՒԼՆԵՐԸ կը ծախուին մայրաքաղաքիս և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։ 10—60

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան և դէմքը կը տձեւցունէ։ Առանց լաւ ակռաներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան՝ բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ. առանց մարսողութեան չի կայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չիկայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան ի՞նչ է կեանքը։ — Ուրեմն խորհուրդ կու տանք ատամնաբոյժ անձերու դիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել երբեմն և անցաւ ակռաները արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամեն ա հաստատուն ակռաներ պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, և այլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամենէն փափուկ, ամէնէն ջղային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պառիի՝ լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն, ՝իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետքը միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը.Ե) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, փրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ.Ր Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եռանկ. Տուրքիզլի վրայ յուզն, ի՞նչ Ջլբրունի)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենադատարկ ցաւած ակռաներն ցել ահաւան կը լեցնեն. ցաւ ... և ... պայմանաւ։

Նորանոր եղանակաւ, Նալըր. Տողակաւոր, և գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, ...

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժէին ինչպէս նաեւ Թքաբերցուցիչ գեղձերու և ամենակատարելագործեալ ... միջոցաւ ...

Ց. Գ. Ջմեռները կէրակի օրերն ալ, (...) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (...) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին։

Գաւառներէ կրնան գիմել ... 1 ...

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 Թուական ը (... Սէֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին կա ՈՂԻՍ ԵՆԻՆ խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ Պ. Ալպեր Սիմըն
Ցակոբեան խան, Վօյվօտա փողոց Թիւ 67

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Ենի Ճամի հավլուսը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը

Ընդհ.-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաւօխ
Մաքրութենըլար, Զարըղը խան, Թիւ 21 194

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի Կայս. հրամանով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ։

Երաշխաւորութեան գումար	121,765,333 ֆր
1898 ի հասոյթք	34,775,462 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	164,172,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻԻԶ
Ղալաթիա, Թօփանէ ... (Ենի Ճամի Մ...)
Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԵՈՏՈՐ ՌԵՊԲԷՆ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	27 000.000
Պահեստի դրամ	»	52.002 500
Տարեկան հասոյթ	»	70.339.912

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագինով։
Ներով։ 572 Լիազօր Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 20 21 22

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ
HUNYADI JANOS
Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ
Տիեզերահռչակ համբաւ
ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ
Պահանջելու է ճետեւեալ անունը պարունակող պիտակով շիշեր
ANDREAS SAXLEHNER
Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառներուն և դեղագործներուն քով։

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բորբոքումները, յօդացաւը, ճմլում, վէրք ևլն։ Աննման դեղ այտուցներու և կոշտի համար։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. (փնտռել սեւ մակագրութիւնը)։

Լ'ԱՆՔՌԸ
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երաշխաւորութեան գումար 147 միլիոն.
1871էն մինչեւ 1897 վճարուած գումար 239 միլիոն։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Պ. Պ. Կոմս Էտմօն Ջիլի, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական, Նախագահ
» Ռօտոլֆ Հօֆօս, Դեր-Նախագահ.
» Ժօզէֆ Հօֆօս, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական.
» Գօլոմօն Նաքօ, » » »
» Անթուան Բրօքէչ տ'Օսթէն.
Թէօտոր Բօնձէն
Ժան տը Վէնինկ-Ինկէնհայն

Կառավարութեան Քոմիսէր
Պ. ԺԱՆ ՄԻՒՔ, կայս. և Թագ. Նախարարական խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՕՆԷԼ ՊՕՆՏԻ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաֆօղլուի տուն։
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ 176

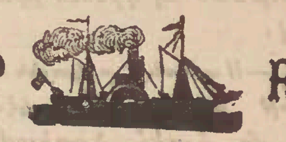

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Գշ. 21 2 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 22 3 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ ճաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէրութ եւ Բիրա)։
Եշ. 23 4 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 23/4 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 24 5 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի- 56

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Դեկտ. 31ին Սիրքասի, Նովօրօսիսքէն։
» 31ին Արմենի, Անվերսէն։
Յունվ. 4ին Ժօրժի, Մարսիլիայէն։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Դեկտ. 31ին Սիրքասի, Մարսիլիա։
Յունվ. 1ին Արմենի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովօրօսիսք։
» 5ին Ժօրժի, Սամսոն, Տրապիզոն,
» Պաթում և Նովօրօսիսք։
Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար.
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. 2.կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար, դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարափին վրայ։ Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Ուղիղ ... Լիվրբուլ և ...

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Գամբանիա	4551
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Աուրանիա	7268	Ալլաս	2393
Բավոնիա	5587	Սարակոսա	2168
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Գալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէբբօ	2143	Մորոքքօ	1855
Բէլասր	1876	Քամբանիա	1225
Եէրապուրկ	1614	Լուզանիա	1225
Գազալոնիա	4845		

Դիմել առ ՃՕԼԻ և ՍԻԿԸՐ
Joly et Seager
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 571

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերպուլի, Պէյրութի, Մէթէրրանէ... և Սեւ Ծովի ...

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Բամսէս	3000	Թիպա	2500
Ամպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէպայը	3000	Օսայրիս	2250
Քամպուսէս	3000	Իզիս	2250
Մըրսա	3000	Սֆինքս	3000
Օսմանլի	3000	Կասբիան	1500
Փարթօնիա	2500	Կալլին	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ութիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱՅԻՆ ՇՈԳԵՆԱՒ
Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ և Օտէսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Ֆոմօ	1497	Կազօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Ֆոնկօ	2908	Կրոտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1118
Անճէլօ	1541	Ֆորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրրօ	1785
Արիօսդօ	2377	Ֆիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1192
Պատանօ	1822	Ֆօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սէքրօ	1200
Փօրօտինօ	1284	Ֆուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէլլօ	1785	Թասսօ	1828
Քրաշօ	1076	Ֆլաւիօ	1718	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1542
Քրիւնօ	841	Ֆինանտօ	504	Խալօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրքօ	3827
Քըֆֆալօ	4431	Էկօ	2464	Խաւախօ	5540	Օթօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնէկարիօ	4036	Թօրրիտօ	487
Գալիպսօ	1337	Էրատօ	148	Քլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2482
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլօմպօ	2307	Բալէրմօ	1537	Վասրօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1823	Քօմօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1282
Զիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1058	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2890
Ցիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէօանտօ	2272	Րինալ...	1663	Եէտօ	1850
Տիտօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Տօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1248	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Քօնիօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՏԶ
Թիւ 17—18 Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն յեւրոպա

Բաբիք 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ զ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն այժմ կը վերաշինուին, ուստի իր գրասենեակներն առժամապէս փոխադրուած են Նոդր-Տամ տէ Վիքդուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը գտնի՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն,

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն էն 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000էն աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը պատկանի Ընկերութիւնն և որոնց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ ապագային չէք, խիստ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուղեցէք իբրեւ հասութաբեր դործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու ետ առնելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ.

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ժ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քնիկչ-Պատուիրակ
Ա. ԶՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վօյվօտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

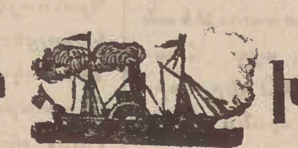

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

Սկիւտարէն Կամուրջ ժ. վ.	Կամուրջէն Սկիւտար ժ. վ.	Սկիւտարէն Պէշիկթաշ ժ. վ.	Պէշիկթաշէն Սկիւտար ժ. վ.
— —	— —	— —	— —
— —	— —	— —	— —
— —	— —	— —	— —
— —	— —	—.—	— —
— —	— —		
2 —	2 50	1 50	2 —
2 45	3 25 Իսկ. Գուզկ.	2 35	2 45 Գուզկ.
3 30	3 50	3 50	4 —
4 —	4 30 Իսկ. Գուզկ.	5 —	5 10
4 40	5 30	5 45	6 27
5 20	6 15 Պէշիկթաշ	6 30	7 —
5 45 Պէշիկթաշ	6 50 »	7 15	7 50
6 30 »	7 40 »	8 20	8 35
7 15 »	8 25	8 50	9 —
8 —	9 —	10 — Գալաթ. Պէշկ.	10 15
8 45 Պէշիկթաշ	9 40	10 40 » »	10 50
9 30	10 10 Գուզկ.	11 40	11 50
10 10 Պէշիկ. Գալաթ.	10 40 »	12 5	12 10
10 30 Գուզկունճուք	11 —		
10 55 »	11 25 Գուզկ.		
11 15	11 45		
12 —	12 5		

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒԻՖԵԱՆ